

Elias

Kulttuurilehti

Uudenmaan Kirjoittajat ry

2/2025

Hinta 9,50 €

**Rasaliina Jänö
kirjoittaa
sydämellä
ja kuvittaa
sielulla**

**Satu Tammela
– mikä on
säeromaani?**

**Murasaki Shikibun
Genjin tarina
on maailman
ensimmäinen
suurromaani**

**Runoja, novelleja,
kertomuksia,
kirja-arvosteluja,
pilkunviilausta**

Tekoäly – plagiaattimylly?

Uudenmaan Kirjoittajilla oli Tekoäly kirjoittajan apuna -kurssi keväällä. Sen veti kuopiolainen FT Tuomas Korppi. Kaksi kurssilaista on käyttänyt oppeja hyväkseen kirjoittamalla kokemuksistaan tähän Eliakseen. Molemmat suhtautuvat terveen epäilevästi koneen ajattelutoimintoihin, mutta toisaalta myöntävät avun saamisen helppouden ja houkuttelevuuden.

Kuva Henry Streng

Tekoäly näyttää olevan jo arkipäivää maailmalla ja monilla aloilla. Joka päivä törmää netin käännöskukkiin, jotka on ilmiselvästi tuotettu tekoälyllä. Suomen kieliooppi on niin täysin eri tavalla toimivaa kuin esimerkiksi valtakielinen englanti, että on täysin ymmärrettävää, ettei sitä kone pysty loogiseksi muuttamaan. Myös kuvia, videoitaakin, tuotetaan ihmisistä, joille istutetaan oikealta kuulostava ääni, mutta puheet ja teot saattavat olla jopa täysin päinvastaisia kuin miten kyseiset henkilöt ikinä oikeasti toimisivat. Monet uskovat – jopa haluavat uskoa – näihin kritiikkiä.

Ei ole älymystökään vaurioita selvinnyt tekoälyn rynnistämisestä esimerkiksi korkeakouluihin. Jyväskylän yliopisto on päättänyt, ettei se kiellä tekoälyn käyttämistä esimerkiksi pro gradu -tutkielman kirjoittamisessa. Perusteluna se, ettei sitä pystytty valvomaan.

Toisin päin taas toimittiin Turussa, jossa väitöstutkijaksi pyrkivä opiskelija oli kopioinut yleisen kirjallisuustieteen professorin oman tutkimuksen ja muokannut sen omaksi tutkimussuunnitelmakseen tekoälyllä. Tottahan professori oman tutkimuksensa tunnisti, varsinkin kun otsikko oli täsmälleen sama kuin hänellä itsellään. Hän pyöritti vielä vääränetyn tutkimussuunnitelman valheenpaljastusohjelmalla eli plagioinnintunnistusohjelmalla – sellainen on siis olemassa. Otettuaan yhteyttä kyseiseen opiskelijaan tämä tunnusti heti ja pyysi anteeksi. Opiskelupaikkaa ei herunut Turun yliopistoon.

On hyvä muistuttaa meitä itseämmekin kirjoittajina olemaan lankeamatta tekoälyn näennäiseen fiksuuteen. Faktat pitää aina tarkistaa! Tekoälyyn ei kannata luottaa – näin Tuomaskin meitä ohjeisti.

Tekoäly voi olla hyvä renki, mutta isännäksi siitä ei ole, vaikka se siihen pyrkisikin.

Kirjoittamisiin

Eija Tuomela-Lehti

Päätoimittaja ja Uudenmaan Kirjoittajat ry:n puheenjohtaja
toimitus.elias@outlook.com

Sisällysluettelo

- s. 2 Puheenjohtajan ja päätoimittajan terveiset: Tekoäly – plagiaattimylly? – Eija Tuomela-Lehti
- s. 3 Sanojen saatteeksi: Carpe diem!, kolumni – Kirsti Mäenpää
- s. 3 Kirjoittajakurssi, Preeriat kutsuvat kirjoittamaan
- s. 3 Uudenmaan Kirjoittajat ry:n kirjaillat Järvenpään, Karkkilan ja Lohjan kirjastoissa
- s. 4 Suru-uutisia – Antti Partanen – Eija Tuomela-Lehti
- s. 5 Äidin kotikylä kämmenellä – esineet kertovat inkeriläisten tarinaa
- s. 5 Suunta-palkinto Anne Leinoselle – Eija Tuomela-Lehti
- s. 6 Mitä koulumaailmassa onkaan meneillään? – Eija Tuomela-Lehti
- s. 6 Maailman runouden päivä televisiossa
- s. 7 Säeromaani yhdistää proosaa ja runoa – Satu Tammela ja toimitus
- s. 8 Rasaliina Jänö kirjoittaa sydämellä ja kuvittaa sielulla – Rasaliina Jänö ja toimitus
- s. 8 Tommi Parkko ja Runoware – Eija Tuomela-Lehti
- s. 9 Asuuko sinun seinäsi takana ihan tavallinen ihminen? – Merja Svensk ja toimitus
- s. 9 Yaseen Ghaleb – raskaita aiheita ja mustaa huumoria – Eija Tuomela-Lehti
- s. 10 Pilkunviilausta – Kielikorvan kutinoita – Paula Kokkonen
- s. 11 *Loivaa alamäkeä* – romaanisarjan viimeinen osa – Heikki Savola
- s. 11 Syylliseksi päätetään viina ja pontikka – Jorma Hyvönen
- s. 11 *Murtumia* – kuin halkeilevia ajatuksia – Eija Tuomela-Lehti
- s. 12 *Rauni – länsisuomalainen Kalevala* – Juha Jyrkäs ja toimitus
- s. 12 Louhen synninpästä – Riika Helle-Kotka
- s. 13 *Genjin tarinassa* ovat aistit auki – Riika Helle-Kotka
- s. 14 Yhteentörmäyksiä, joihin olen osallistunut – Hannu Niklander
- s. 15 Sisuksiin tutustuminen, runo – Vilja Kerola
- s. 16 Ruokaillessa syntyy keskustelua, opetti Tekoäly – Kyösti Mäkinen
- s. 16 Naisten hommaa, novelli – Eija Sandberg
- s. 17 Novelli tekoälyn avustamana – Eija Sandberg
- s. 18 Maria ja tyttö, novelli – Kari Kaijanaho
- s. 18 Keskustelua pyövelin kanssa, novelli – ”Potilaan vaimo”
- s. 19 Kun vaihdoin osia merikotkan kanssa, novelli – Seija Eklund
- s. 19 Runoja – Maija Ahlqvist
- s. 20 Kirjoituskehote – Ulla Welin
- s. 20 Kymmenen positiivista tarinaa, raapale – Seija Eklund
- s. 20 Kymmenen myönteistä asiaa itsestäsi, Mää itte – Keijo Wääri
- s. 20 Runoja – Anneli Rosell, Riika Helle-Kotka, Juha Larikka
- s. 21 Aamiaisen taivastellen – Juha Mattila
- s. 21 Runoja – Ulla Welin
- s. 22 Kirjastossa, Pieni roska-auto, raapaleita – Laila Bröcker
- s. 22–23 Runoja – Pirkko Kärnä, White Raven, Tomi Keinänen, Kirsti Mäenpää, Maaria K, Pentti Salmela, Paula Kokkonen, Elina Salonen, Sirpa Suominen
- s. 23 Pupun palsta – Anna Korhonen
- Takasivu, Kuvarunot – Mira Mink

Kulttuurilehti

Elias

Kulttuurilehti Eliaksen julkaisija:

Uudenmaan Kirjoittajat ry

Nylands Skribenter rf

Päätoimittaja ja taitto: Eija Tuomela-Lehti

Toimitussihteeri: Paula Kokkonen

Toimitus: Ukirin hallitus

ISSN 2243-3414 (painettu)

Paino: Aksidenssi Oy, Helsinki 2025

Kansikuvassa: Rasaliina Jänö

Kuvaaja: Rasaliina Jänö

Uudenmaan Kirjoittajat ry Nylands Skribenter rf

Hallitus:

Puheenjohtaja Eija Tuomela-Lehti

Varapuheenjohtaja: Riku Räihä

Sihteeri: Mia Lääti

Taloudenhoitaja: Christine Hammar

Jäsenasiat: Sirpa Suominen

Jäsenet: Laila Bröcker, Marko Korvela,

Mia Lääti ja Marja Huovila

Varajäsenet: Eija Dunderfelt, Astaterhikki

Salonen ja Eija Sandberg

www.ukir.info

Elias ilmestyy pääsääntöisesti kaksi kertaa vuodessa: huhtikuussa ja lokakuussa. Seuraava Elias ilmestyy huhtikuussa 2026.

Aineistot: Lehteen tulevat tekstit ja kuvat 28.2.2026 mennessä osoitteeseen uudenmaan@gmail.com

Toimitus päättää julkaisusta ja pidättää oikeuden tehdä saamaansa materiaaliin toimituksellisia muutoksia.

Tekstit: Lähetä vain täysin valmis teksti. Keskenäisiä tekstejä ei huomioida. Tekstien pituus max. (5800-5900) merkkiä kaksi A4 sivua. Tallennusmuotona RTF. Jos tekstin sommittelu on tärkeä (runot), lähetä mukana myös PDF:ksi tallennettu versio. Kirjoita omalla äänelläsi, älä kopioi suoraan toisten tekstejä. Mainitse lähteet.

Kuvat: Mikäli tarjoat tekstisi kanssa kuvia, huomioithan, että valokuvia tai piirroksia ei saa kopioida internetistä tai kirjoista ilman lupaa. Jos löydät internetistä kuvan, jonka haluat tekstiisi, kysy valokuvan ottajan tai piirtäjän (kuvan oikeudenhaltijan) lupa, ja lähetä hänen antamansa lupa tekstisi yhteydessä, lisäksi hänen yhteystietonsa. Kirjoista otetuista, skannatuista tai valokuvatuista kuvista tarvitaan myös kustantajan lupa.

Kuvat JPG-kuvina. Kuvien tiedostokokoa väh. 2 Mt. Tarkista kuvan koko itse ennen lähettämistä. Kuvakoko 100-990 kt ei ole julkaisukelpoinen.

Sanojen saatteeksi – Carpe diem!

Asuinsijani on käynyt tyhjäksi. Hiljaisuus huokuu ympärilläni. Sitä voisi miltei käsin kosketella. Mihin ovat kaikki monenkirjavat äänet kadonneet? Lasten naurut ja itkut, askelten töminä, jääkaapin oven auki/kiinni-napsahdukset. Koiran tassujen rapina, kissan kevyet loikat ja puolison äänekäs kuorsaus päivällisen jälkeen.

Tässä hämärässä istun ja ihmettelen.

Suljen hetkeksi silmäni, ja niin alkaa menneitten aikojen muistojen tulva katseltavaksi ja uudelleen koettavaksi. Välillä tulee katselussa katkoja, ja siihen kohtaan mieleni rakentelee mahdollisia mahdolluttomia. Hyvä niin, aivan uskottavia juttuja niistäkin syntyy.

Silmieni eteen valuu kuvia vuosisatojen, jopa vuosituhansien takaisista elollisten elämästä, koko luomakunnasta. Niissäkin kuvissa tuuli puhaltaa pistävästi ja leppeästi, vedet jäätyvät ja sulavat vuorotellen, ihmiset ja eläimet vaeltavat pysyvää asuinpaikkaa etsien. Kansat käyvät sotia keskenään, hamuten lisää valtaa ja mammonaa.

Mieleni pysähtyy pitkäksi aikaa kuviin, joissa ihminen kuuluu osaksi luonnon kiertokulkua. Syntymä ja kuolema ovat samaa jatkumoa, sielunlunnut ovat yhtä ihmisen kanssa.

Tässä olotilassa aika lentää, ja nyt hiljaisuus täyttyy kirjavaksi luettavaksi, samanlaiseksi kuin aikoinaan oli eteiseni raitamatto.

Mieleni kehrää kudelmaa, jossa pohjaväri ja raidat on kudottava samaan loimeen, kaikkien halukkaiden katseltavaksi, luettavaksi. Juuret ja siivet nousevat keskiöön.

Olen kiitollinen juuristani. Ne ovat liimanneet kynän käteeni ja siivet kynän jälkiä värittäneet. Molemmat, juuret ja siivet, olen saanut pitää, kiitos isän ja äidin. Ilta istuu jo vierelläni. Kirjani kansia silittelen, kun mieleni uutta kehää, iloksi itselle, iloksi muille. Sanoilla rakentelen siltoja

Kuva Eija Tuomela-Lehti

menneisyyteen ja tulevaisuuteen sekä kuvia kaikista rakkaistani.

Olen iloinen voidessani vielä tarinoin tallentaa jo historiaa olevia asioita jälkipolville luettavaksi. Kuvittelen jopa tekeväni näin merkityksellistäkin taltiointia. Kiittävistä kommenteista saan voimaa elää tätä päivää. Kirjoittaminen tuo sisältöä elämään. Ja myös toisinpäin, elämä tuo sisältöä kirjoittamiseen.

Kirjoittamalla käyn vuoropuhelua itseni kanssa. Ikävät asiat paperille siirrettyinä kevenevät, saavat uutta näkökulmaa. Historiajutuissa eläydyn kirjoittamaani aikaan.

Tartun hetkiin: Carpe diem!

Kirsti Mäenpää

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n jäsen

KIRJOITTAJAKURSSI

Preeriat kutsuvat kirjoittamaan

17.–18.1.2026 klo 12.00–16.00

Kiehtovatkan mieltäsi intiaanien elämäntapa, Villi Länsi ja suurten biisonilaumojen aika? Tule mukaan kirjoittamaan western-tekstejä! Tarvitset vain kynän ja vihkon tai läppärin sekä avoimen mielen.

Kurssin vetäjänä toimii sanataideohjaaja Eeva Vänskä. Käymme läpi kirjoittamisen perusteita, western-genren historiaa sekä henkilöhahmon ja miljöön rakentamista.

Kurssipaikka: Arkikulta kulttuurikahvila,
Koulukatu 8, 05800 Hyvinkää.

Kurssi toteutuu, jos on vähintään 8 osanottajaa.

Kurssimaksu 99 euroa jäseniltä, 120 euroa ulkopuolisilta. Ilmoittaudu 30.11.2025 mennessä.

Ilmoittautumiset: uudenmaan@gmail.com

Tervetuloa mukaan!

Uudenmaan Kirjoittajat ry

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n Kirjailat Järvenpään, Karkkilan ja Lohjan kirjastoissa

Järvenpää klo 18

18.9.25 Rasliina Jänö

22.10.25 Merja Svensk

19.11.25 Yaseen Ghaleb ja Lauri Vanhala

10.12.25 Tommi Parkko

Karkkila klo 17.30

29.9.25 Hannu Niklander

27.10.25 Marja Huovila

17.11.25 Pirkko Kämä

8.12.25 Mari Frisk

Lohja klo 17.30

Saukkola 27.10.25 Hannu Niklander

Karjalohja 24.11.25 Marja Huovila

Pusula 1.12.25 Eija Tuomela

Sammatti 23.2.26 Juha Jyrkäs

Suru-uutisia

Tänä vuonna olemme saaneet useita suruviestejä, jotka ovat koskeneet Uudenmaan Kirjoittajat ry:n jäseniä ja meitä lähellä olevia. Otamme osaa kaikkien omaisten ja läheisten suruun.

Muistamme muun muassa Hyvinkäällä rehtorina toiminutta yhdistyksemme perustajajäsen **Juhani Silvánia**. Hän syntyi Karkkilassa 1938 ja kuoli Tampereella 2024.

”Rehtorina Juhani Silvánin myönteinen asenne kulttuuriin oli esimerkkinä monille

Juhani Silván 1938-2024

oppilaille, jotka saivat siitä kipinän myös koulun jälkeen jatkuneeseen teatteri- ja musiikkiharrastukseen.

Juhani Silvánin harrastuksia olivat teatteri, kotiseututyö ja kirjoittaminen. Karkkilan Kotiseutuyhdistyksen jäsenille hän järjesti matkoja sekä kotimaassa että ulkomaille. Hän oli Länsi-Uudenmaan Kirjoittajien (sitemmin Uudenmaan Kirjoittajat ry) perustajajäseniä. Jäätyään eläk-

keelle v. 1998 Juhani Silván aloitti oman kirjallisen työnsä. Ensimmäiseksi ilmestyi Vehkojan koulun historiikki *Tallella aika eletty*. Entisen kotikaupunkinsa Karkkilan menneisyydestä hän kirjoitti kymmenkunta teosta.” (Lainaus Ulpu Kronlundin muistokirjoituksesta *Opettaja*-lehdessä.)

Haave

*Tulla lujaksi
pysyä pehmeänä.
Siinä on haavetta kyllyiksi
yhdele elämälle.*

Tommy Tabermann

Tommy Tabermann 1947-2010
Kuva Pentti Peltoniemi

Kansanedustaja **Eemeli Peltonen** (1994-2025) ei ollut yhdistyksemme jäsen, mutta kulttuuri-ihmisenä ja entisenä toimittajana hän suhtautui lämpimästi toimintaamme tukien sitä hiljaisesti taustalla. Kiitämme Eemeliä viimeisimmän *Tommy Tabermann -palkinnon* jakamisesta Järvenpää-talossa, Värinäa-kulttuuriyhdistyksen suurissa konserttitanssiaisissa. Eemeli oli perehtynyt hänelle luonteenomaiseen tapaan syvällisesti yhdistyksemme perustajajäsen Tommy Tabermannin runouteen ja elämään ja hänen puheensa liikutti kuulijoita. Palkinto myönnettiin runoilija Lasse Hauerwaasille. Tommy Tabermann -palkintoon kaiverrettu runo sopi myös Eemeliin.

Eemeli Peltonen 1994-2025
Kuva Eija Sandberg

Liisa Mäntymies 1947–2025

Kirjailija Liisa Mäntymies (os. Partanen, Suurla 1975–1992) kuoli 15.3.2025. Hän oli syntynyt Kuusankoskella 18.2.1947.

Ylioppilaaksi Liisa kirjoitti Hyvinkäällä Uudesta Yhteiskoulusta ja jatkoi opintoja Helsingin yliopistossa, josta valmistui humanististen tieteiden kandidaatiksi. Liisa toimi WSOY:llä kaunokirjallisen osaston sihteerinä (1970–1973), Suomen Maa-kuntakirjailijoiden toiminnanjohtajana (1973–1976) ja Maaseudun Sivistysliiton kulttuurisihteerinä (1976–1988) ennen jäämistään vapaaksi kirjailijaksi. Liisa kirjoitti kirjojen ohella kolumneja useisiin lehtiin – muun muassa Eliakseen, olihan hän yhdistyksen jäsen lähes alkuajoista asti. Hän myös esitelmöi eri tapahtumissa, koulutti Poliisiopistossa, oli terapeutti sekä työnhajaaja ja kriitikko. Marjatta Väänäsen ministerikaudella Liisa toimi hänen sihteerinään.

Liisa sai valtion tiedonjulkistamispalkinnon 1987 sekä voitti kansainvälisen Jean Monnet -kilpailun novelli-sarjan Italiassa 1995. Suomen arvostelijain Liiton jäsen hän oli vuodesta 1975 ja Suomen Kirjailijaliiton jäsen vuodesta 1995. Mie-

Liisa Mäntymies 1947-2025
Kuva Eija Tuomela-Lehti

hänsä kuolemasta Liisa kirjoitti esikoisteoksensa *Suru, ankara ilo*.

Liisa ehti julkaista neljätoista kirjaa, esimerkiksi romaaneja, uskonnollisia tietokirjoja ja dokumentteja, esseekokoelmia ja muistelmia.

Sovinnaisuus ei ollut itsetarkoitus Liisan elämässä. Kun olohuoneesta piti päästä puutarhaan, ikkunan ulko- ja sisäpuolelle rakennettiin raput, joita pitkin kiivettiin pihalle. Kaidepuita pitkin laskeminen oli Liisalle läheinen ”liikuntamuoto”. Syöpähoitoihin hän pyöräili lumituiskussa turkin helmet hulmuten ja kertoi myö-

hemmin, että ”oli niin kiire, ettei ehtinyt edes itkeä”.

Liisan elämää leimasi kiinnostuneisuus toisista ihmisistä ja kyky heittäytyä erilaisiin tilanteisiin.

Suhtautuminen hengellisyyteen alkoi pyhäkoulusta, jonka Liisa kertoi lopettaneensa vasta, kun pappi kysyi, oliko Liisa opettaja vai oppilas. Liisalle hengellinen todellisuus oli vahvasti läsnä. Hänen puheissaan toistuivat ”tuonilmainen” ja ”Taivaallinen järjestelyosasto”. Näytti, että Liisan suhde hengelliseen maailmaan oli kauniin läheinen, tuttavallinenkin. Hän kirjoittaa: ”Pyhä Joosef auttaa aina, tarkeintä on pyyntö ja kiittäminen.” Liisa kertoi siitä tapauksesta, kun hän oli kahden papin kanssa reissussa ja auton avaimet hävisivät. Niitä ryhdyttiin etsimään tuloksetta. ”Mitäs nyt tehdään”, kysyivät kirkonmiehet. ”Mä ainakin rukoulin”, sanoi Liisa. Pappaja nauratti – mutta Liisa löysi avaimet!

Antti Partanen
Eija Tuomela-Lehti
Kirjoittajat ovat Liisa Mäntymiehen veli ja ystävä

Äidin kotikylä kämmenellä – esineet kertovat inkeriläisten tarinaa

Helena Miettinen istui keväällä 2022 Tuusulan Lottakodin pihapenkillä pohdiskelemassa, millaisia esineitä Inkeristä karkotuksiin ja sotaan pakoon joutuneilla olisi mahdollisesti säilynyt. Etsittiin vastauksia kysymyksiin, mitä sinä ottaisit mukaasi, jos joutuisit jättämään kotisi huomenna? Ilman autoa, vain sen verran, kun jaksaisit mukanaasi kantaa. Ja mitä et suostuisi heittämään myrskyävään mereen, vaikka kapteeni käskee keventämään lastia. Valinta on kuitenkin tehtävä. Inkerin-suomalaiset karkotetut ja sotapakolaiset ovat joutuneet tällaistenkin valintojen eteen.

Koskettavat tarinat

Odotukset eivät olleet suuria. Karkotustiet olivat pitkiä, ja entiset kotiseudut ovat tuhoutuneet. Helenan äidin kotikylä mahtuu nyt hänen kämmenelleen.

Kaksi vuotta jatkuneen *Muistojen ankkurit – arkisia aarteita Inkeristä* -projektin tulokset hämmästyttivät tekijät ja esineisiin liittyvät tarinat koskettavat.

– Esineet muuttuvat arkisiksi aarteiksi vasta tarinoiden kautta, muistutti Helena Miettinen Järvenpään kirjastossa Uudenmaan Kirjoittajien kirjaillan vierana.

– Vanhan, pyörätuolissa istuvan miehen sylissään pitäjä kivenmurikka muuttuu jalokiveksi, joka on löytenyt vuosikymmenien jälkeen hänen tuhoutuneen kotitalonsa paikalta ja kuljetettu Ruotsiin. Kolhiutunut lentolaukun kokoinen matkalaukku näytetään toisessa valossa, kun katsoja ihmettelee, miten siihen on mahtunut kahdeksanlapsisen perheen koko omaisuus.

Inkeriläiset – maaton kansa

Miettinen on koonnut esineisiin liittyvät tarinat samannimiseksi kirjaksi.

Helena Miettinen on valtiotieteiden tohtori ja tietokirjailija sekä yhdistyksemme jäsen. Ensimmäinen kirja *Inkeriläiset – maaton kansa* ilmestyi jo vuonna 1989, aikana, jolloin inkeriläisistä ei Suomessa vielä paljonkaan puhuttu. Projektin toinen ”äiti” Leena Haukimäki on tuusulalainen filosofian maisteri.

Kaksi vuotta jatkuneen Muistojen ankkurit – arkisia aarteita Inkeristä -projektin tulokset hämmästyttivät tekijät ja esineisiin liittyvät tarinat koskettivat. Esineet muuttuvat arkisiksi aarteiksi vasta tarinoiden kautta, kertoi Helena Miettinen toukokuussa Järvenpään kirjastossa Uudenmaan Kirjoittajien kirjaillan esiintyjänä.

Suomalais-ugrilaisia kansanlauluja eri suomensukuisilla kielillä laulava Ehivaija-lauluryhmä esitti inkeriläisiä lauluja, joiden sanat sopivat Helena Miettisen esitelmään. Yksi laulu oli suoraan Miettisen teksteistä sovitettu muinaiseen säveleen. Kuva Henry Streng

Suunta-palkinto Anne Leinoselle

Kuva Eija Tuomela-Lehti

Tämän vuoden Suunta-palkinnon sai mikkeliäinen kirjailija ja kustannustoimittaja Anne Leinonen Kirjailijayhdistysten Talvipäivillä huhtikuussa Rovaniemellä.

Vuoden 2026 Talvipäivät päätettiin antaa Helsingin ja Espoon Kirjailijoiden järjestettäväksi. Tapaamme siis kevättalvella 2026 Helsingissä.

Mitä koulumaailmassa onkaan meneillään?

Järvenpäähän muuttanut Marja-Stiina Suihko oli Uudenmaan Kirjoittajien kirjailijavieraana uuden kotikaupunkinsa kirjastossa huhtikuussa. Häntä haastatteli tuusulalainen Maija Keinänen, joka opettajana tunsi hyvin koulumaailman asiat, joista Marja-Stiina Suihko kirjoitti esiteltävän romaaninsa.

– Olen eläköitynyt äidinkielenopettaja ja myös entinen rehtori. Syntysin Kajaanista, FM. Työvuosia minulla on takana kulttuuri- ja taidealalla Pirkkalassa ja Hämeenlinnassa sekä Kainuussa rehtorina ja äidinkielenopettajana. Maailmanparantajan ja koulumaailman kokemuksiin perustuva esikoisromaanini *Kadonneet kirsikat* ilmestyi marraskuussa 2024, kertoi Marja-Stiina Suihko.

Innostus ja lannistus

– Olen kirjoittanut aina, mutta kaunokirjalliseen pitkäjänteiseen kirjoittamiseen aika avautui vasta vapauduttuani työelämästä. *Kadonneiden kirsikoiden* keskeisiä teemoja olen kysytellyt kauan: innostuksen ja lannistuksen kiikkulautaa, hukattujen mahdollisuuksien määrää ja tasa-arvon esteitä sekä maan alueellista ja sosiaalista repeämää. Piti vain ensin elää läpi kaikki kiihkeät työvuodet ja sitten saada

Marja-Stiina Suihko oli Uudenmaan Kirjoittajien kirjailijavieraana uuden kotikaupunkinsa kirjastossa huhtikuussa. Häntä haastatteli tuusulalainen Maija Keinänen. Kuva Eija Tuomela-Lehti

etäisyyttä ymmärtää, mitä kaikkea koulumaailmassa ja yhteiskunnassa on meneillään.

Romaanissa kulkee syvävirtauksena jännite luovan innostuksen ja lannistamisen välillä. Kirjassa kuvatut koulumaailman ja yleisemmin muunkin työelämän ongelmat ovat edelleen ajankohtaisia.

– Kuormituksen kasvu, tuen puute ja lisääntyvät paineet voivat johtaa synkkiin tuloksiin. Osaamistaso laskee, voimavaroja ja mahdollisuuksia jää käyttämättä. Turhaidutaan ja uuvutaan. Kirsikat kuihtuvat ja toivo katoaa, luetteli Marja-Stiina ja jatkoi:

– *Kadonneet kirsikat* on hätähuuto koulujen ja tulevien polvien puolesta.

Aiemmin häneltä on ilmestynyt lastenkirja *Mummun ja Tirpun retkikirja* (2020), *Orpopojan tie* (2020), *Sydämen pölyt* – valokuvia ja runoja (2019) sekä *Karun kaunis Lentiira* (toim. 2010). Valmiina toinen lastenkirjakäsikirjoitus *Kaurakeksitaika*.

Jos kirjoittamiselta ehtii, Marja-Stiina harrastaa kulttuuria, erityisesti klassista musiikkia, luonto ja retkeilyä. Hän on Kainuun Kirjailijoiden ja Uudenmaan Kirjoittajien jäsen.

Eija Tuomela-Lehti

Zoila Forss-Crespo Moreyra lausui runojaan Järvenpään kirjaston Stagella maaliskuuisen Maailman runouden päivän Värinää – Runosta voimaa -tilaisuudessa.

Maaliskuussa vietettiin monitaiteellista Värinää-kulttuurikuukautta Järvenpäässä. Värinää ry, Uudenmaan Kirjoittajat ja kirjasto järjestivät yhdessä Runosta voimaa -tilaisuuden, jonka TV1:n Puoli 7 -ohjelma ku-

Maailman runouden päivä televisiossa

vasi suorana televisioon. Näin yleisömmä monintuhattakertaistui. Kuvassa Marko Korvela, Värinää-festivaalin toiminnanjohtaja Erja Unkari, Uudenmaan Kirjoittajien puheenjohtaja Eija Tuomela-Lehti sekä TV-ohjelman juontaja Olli-Pekka Kursi. Yleisökuvassa vasemmalla juontaja Katri Kuusikallio, vieressä Pirjo Kotamäki.

Kuvat
Henry
Streng

Säeromaani yhdistää proosaa ja runoa

Karkkilassa järjestettiin 1.8.2025 ensimmäistä kertaa Ruukin taiteiden yö -tapahtuma, joka kokosi yhteen kattavan joukon eri taiteenalojen moniosaajia. Tapahtuman avasi aamupäivällä Tehtaan hotellissa järjestetty Kirjallinen lounas. Ensimmäisenä haastateltavana kirjailijana esiintyi Uudenmaan Kirjoittajat ry:n jäsen, lohjalainen Satu Tammela. Häntä haastatteli Kustannusliike Robustosin kustannuspäällikkö ja kirjallisuusalan moniosaaja Heikki Savola, joka vuosi sitten veti yhdistyksemme proosan kirjoittamisen kurssin pienessä, suureksi kulttuurikaupungiksi kasvaneessa Karkkilassa. Haastattelujen lisäksi Kirjallisella lounaalla oli pienkustantamoiden kirjamyyntiä.

Satu Tammela kertoi säeromaanista kirjallisuudenlajina sekä esikoisromaanistaan *Murtumia*, joka julkaistiin 18.6.2024 (Kaarna Kustannus). Vaikka säeromaaneja on kirjoitettu Suomessa – muista maista puhumattakaan – jo noin 15 vuoden ajan, on se genreä silti monelle vielä aika tuntematon.

Säkeistä ja säkeistöistä tarina

– Lyhyesti sanottuna säeromaani tarkoittaa säkeistä ja säkeistöistä muodostuvaa tarinaa. Se on siis proosaa siinä missä perinteisetkin romaanit, mutta hyödyntää myös runouden keinoja, selvitti Satu Tammela.

Akkiseltään voi näyttää siltä, että aukaisee runokirjan tai laulun sanat aloittaessaan säeromaanin lukemisen, mutta aika pian lukija huomaa, että säeromaanikin rakentuu tarinan varaan. Siinä teksti on kuitenkin aukkoisempaa ja hyödyntää runouden keinoista mm. kielikuvia ja toistoa perinteistä proosaa enemmän.

Savola kiinnosti, miksi Satu oli valinnut *Murtumien* muodoksi juuri säeromaanin ja millaista sen kirjoittaminen oli.

– Päätyökseni opetan yläkouluikäisille äidinkieltä ja kirjallisuutta isossa yhtenäiskoulussa Lohjalla. Opettajan työn ohessa kirjoittaminen on aika-moista tasapainoilua ajankäytön kans-

Satu Tammela kertoi kesällä ilmestyneestä säeromaanistaan Murtumia Karkkilassa, Ruukin taiteiden yö -tapahtumassa. Häntä haastatteli kustantaja Heikki Savola, jonka ansiota tapahtuman järjestelyt pitkälti olivat.

sa. Säeromaani kuitenkin mahdollistaa kirjoittamisen työkiireiden keskellä, sillä on helppoa vaikka välitunnilla tai ennen nukkumaan menoa naputella muutama säe tai säkeistö. Säeromaanien luvut rakentuvat usein kohtauksittain, jolloin juonta on helpompi rakentaa, vaikkei ehtisikään joka päivä kirjoittaa, Satu kertoi kiinnostuneelle kuulijakunnalle.

– Toinen syy, miksi valitsin säeromaanin, on se, että se tarjoaa nuorille matalan kynnyksen tартtua kaunokirjallisuuteen. Alkaessani kirjoittaa *Murtumia* päätin, että kirjoitan sen tarkoituksena saada vähän tai ei ollenkaan lukevat nuoret lukemaan. Säeromaaneissa on yleensä aika vähän sivuja ja niiden teksti on väljään aseteltua, eli ne eivät heti säikäytä lukijaa loitommalle.

Heikki Savola jakoi Sadun kanssa saman ajatuksen, että säeromaanit voivat toimia porttina nuorelle lukijalle muuhun kaunokirjallisuuteen.

Kiittävää palautetta

Satu Tammelan säeromaani *Murtumia* on nuorille suunnattu säeromaani, joka kuvaa yläkoulua aloittavan Fridan elämän murroskohtaa, jolloin lap-

suus alkaa jäädä taakse ja nuoruus hämmöittää edessä outona ja pelottavana. Frida ei vielä haluaisi luopua leikeistä, mutta paras ystävä Liina haluaa jo astua askeleen edemmäs. Fridan kasvutarinan lisäksi *Murtumia* käsittelee ystävyys- ja perhesuhteita sekä ihastumista. Romanipoika Nino herättää hämmäntäviä tunteita niin Fridassa kuin Liinassakin.

– Vuosi kirjan julkaisemisesta olen edelleen hämmäntynyt siitä, että olen saanut *Murtumista* lähinnä vain kiittävää palautetta, Satu iloitsee.

– Sosiaalisen median arvioissa on kiitetty erityisesti sitä, miten olen onnistunut uskottavasti kuvaamaan murrosikäisten mielenmaisemaa. Positiivisena on pidetty myös sitä, että olen nostanut kirjassa esille romanikulttuuria, jota suomalaisessa lasten- ja nuortenkirjallisuudessa on käsitelty melko vähän.

– Kirjallinen lounas -tapahtuma Ruukin taiteiden yössä oli kirjani julkaisun jälkeen kahdeksas tapahtuma, jossa olen ollut puhumassa *Murtumista* sekä säeromaanista kirjallisuudenlajina. Esikoiskirjailijana olen nöyrän kiitollinen saadessani kertoa kirjastani erilaisille yleisöille, sanoo Satu Tammela.

st/etl

Kirjaillat jatkuvat Järvenpään kirjastossa – ja alkavat myös Karkkilassa ja Lohjalla (Seuraa Ukir.fi.info -sivustoa sekä Facebookia!)

Rasaliina Jänö kirjoittaa sydämellä ja kuvittaa sielulla

Rasaliina Jänöltä on ilmestynyt jo monta hänen itsensä kuvittamaa lastenkirjaa. Kuva Rasaliina.fi

Rasaliina Jänö – tarinankertoja, joka kuljettaa lukijan kuvakirjoista fantasia-seikkailuihin – aloitti tämän syksyn kirjaillat Uudenmaan Kirjoittajien kirjailijavieraana Järvenpään kirjastossa syyskuussa.

Rasaliina Jänö on Järvenpäässä asuva kirjailija ja kuvataiteilija, jonka teoksissa yhdistyvät lempeä huumori, elämänviisaus ja mielikuvituksen voima. Hänen tuotantonsa ulottuu lasten kuvakirjoista kiehtoviin fantasiaromaaneihin, jotka rohkaisevat kaikenikäisiä lukijoita pysähtymään, unelmoimaan ja näkemään arjen uudessa valossa.

Ehtymätön mielikuvitus

Kirjailijana Rasaliina ei pelkää kirjoita – hän myös kuvittaa. Hänen taitteensa on täynnä herkkyyttä, värejä ja yksityiskohtia, jotka kutsuvat katsojan astumaan uusiin maailmoihin. Kuvitus on hänelle tapa jatkaa tarinaa visuaalisesti, ja jokainen kuva on kuin ikkuna toiseen todellisuuteen. Toiseen todellisuuteen pääsee myös hänen SammalKivi-kivipuodissaan kävelykatu Jannella Järvenpään keskustassa.

Rasaliinan mielikuvitus on ehtymätön. Hänellä on halu luoda maailmoja, joissa voi seikkailla, hengittää ja löytää lohtua. Ideoita syntyy loputtomasti – junamatkoilla, luonnon helmassa, arjen sattumuksista – ja ne muotoutuvat tarinoiksi, jotka jäävät elämään lukijan mielessä.

rj/etl

Tommi Parkko ja Runoware

Joulukuussa meillä on ilo saada Uudenmaan Kirjoittajien kirjailijavieraaksi Järvenpään kirjastoon Turussa asuva runoilija, tietokirjailija, toimittaja, kirjoittajakouluttaja ja Kustannusliike Parkon kirjankustantaja.

Tommi Parkolta on ilmestynyt ainakin kaksitoista teosta, niin runokokoelmia kuin tietokirjojakin, joista varsinkin *Runoilijan työkalupakki* kuuluu kirjoittajien käsissä yhtä hyvin itseopiskelussa kuin yliopistoissakin. Kirjoittajien sparraajana ja ohjaajana hänet tuntee puoli Suomea ja jokainen kirjoittaja.

8 Elias 2/2025

Järvenpäässä Tommi kertoo runoista, esittelee niin omia töitään kuin runoilijoita yleisemminkin. Hänellä on mukanaan myös laaja kattaus kustantamiaan käännösrunoja, joissa myös ulkoasu on hätkähdyttävän kaunis – ja sopii joululahjaksi runoutta arvostavalle läheiselle. Tällä kirjastokäynnillä ratkaiset joululahjapulmatkin!

Eija Tuomela-Lehti

Tommi Parkko esiintyy Järvenpään kirjaston Stagella 10.12.25 klo 18 Uudenmaan Kirjoittajien vieraana.

Kuva Eija Tuomela-Lehti

Asuuko sinun seinäsi takana tavallinen ihminen?

Merja Svensk vierailee Järvenpään kirjastossa Uudenmaan Kirjoittajien kirjailijavieraana 22.10.2025 klo 18.

Syntyjään lappeenrantalainen, nykyisin helsinkiläinen kirjailija Merja Svensk kertoo kirjoistaan Järvenpään kirjaston Stagella Uudenmaan Kirjoittajien kirjailijavieraana lokakuussa. Hänen teoksensa kertovat tavallisten ihmisten elämästä. Uusin on elokuussa ilmestynyt *Se on mahdollista* (2025, Kärkikustannus).

Omien askeleiden kaipuu

Se on mahdollista vakuuttaa kuusikymppisten ystävysten tarinan kautta, ettei koskaan ole liian myöhäistä alkaa elää oman näköistä elämää. Kirjan päähenkilöt, Raisa ja Vivian, ovat velvollisuuksistaan vapaita, mutta rooleihinsa juuttuneita. Mitä tarvitaan, että askeleet alkavat lopultakin tuntua omilta ja kevyiltä?

Merja Svensk kirjoittaa ikääntymisestä, ihmisen epävarmuudesta, yksinäisyydestä ja ystävyyden ja rakkauden kaipuusta. Teosten ihmiset ovat heitä, joita asuu seinäsi takana tai kotiasi vastapäätä.

Ennen kirjailijaksi ryhtymistä Merja Svensk on tehnyt pitkän uran palvelujen kehittäjänä ja toiminut moninaisissa tehtävissä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetuksen alalla. Kirjoittamisen ohella hän toimii työn-ohjaajana ja sovittelee rikoksia.

Aiemmin Merja Svensk on julkaissut romaanit: *Kaksoissidos* (2016, Robustos), *Kaksi on liikaa* (2021, Basam Books), *Onnenjuuri* (2023, Robustos) sekä *Kirsikankukkia* (2024, Reuna).

ms/etl

Yaseen Ghaleb – raskaita aiheita ja mustaa huumoria

Kansainvälisenä miesten päivänä 19. marraskuuta Järvenpään kirjastoon saapuu Uudenmaan Kirjoittajien kirjailijavieraaksi Yaseen Ghaleb. Häntä haastattelee runoilija Lauri Vanhala. Yaseen kertoo kirjoistaan osaksi suomeksi, osaksi englanniksi.

Yaseen Ghaleb on Irakissa vuonna 1981 syntynyt runoilija, dramaturgi ja kirjailija, joka asuu Helsingissä. Hän saapui Suomeen syksyllä 2015 suuren muuttoaalton huuhtomana.

Hän valmistui englannin kielen kandidaatiksi Basran yliopistosta, Irakista, vuonna 2005 ja toimi tulkkina kotikaupungissaan Basrassa sotien aikana. Hän ehti asua 35 vuotta kotimaassaan ennen kuin oli pakko lähteä ja jättää kaikki tuttu taakseen.

Raskaita aiheita ja mustaa huumoria

Yaseen kirjoittaa proosaa, artikkeleita ja runoutta. Hän on kirjoittanut myös draamaa teattereille. Monet teokset pohjautuvat hänen omiin kokemuksiinsa, mutta myös kuulemiinsa tarinoihin Suomessa, muun muassa hoi-

Irakilaissyntyinen kirjailija Yaseen Ghaleb on julkaissut useita teoksia suomeksi, englanniksi ja arabiaksi monissa maissa. Stigma on hänen uusin runokokoelmansa. Järvenpäässä Yaseenia haastattelee runoilija Lauri Vanhala. Kuva Olli Hakamies

tokodeissa. Hän valottaa maahanmuuttajan arkista elämää ja tilannetta Suomessa. Hän ottaa myös kantaa vanhustenhoitoon. Vakavista aiheis-

ta huolimatta hänen teoksensa sisältävät runsaasti huumoria.

Eija Tuomela-Lehti

Elias 2/2025 9

Pilkunviilausta

Kielikorvan kutinoita

Keititkö tänään aamukahvin? Minä keitin, vaikka oikeastaan vain mittasin veden ja kahvijauheen keittimeen, joka suodatti/uutti minulle kupin kahvi(uutett)a.

Sanomme nousevamme bussiin tai junaan ja myös nousevamme pois kyydistä, vaikka laiturin ja kulkuneuvon lattia ovat hyvin usein samalla tasolla. Sananmukaisesti nousua on vain ponnistus istuimelta pystyasentoon.

Joku saattaa vielä muistaa vesiklosetin alkutaipaleen ja seinällä korkealla sijainneen vesisäiliön, josta vesi kuohahti pyttyyn narusta vetämällä. Edelleenkin vessa vedetään, vaikka vesisäiliö tyhjenee nykyään huuhtelupainiketta painamalla (tai nuppia nostamalla).

Kellot ovat nykyään digitaalisia numeronäyttökelloja, ja siksi se muinoin rippilahjaksi saatu analoginen, viisarit ja numerotaulun omaava kello on *vetokello*. Tosin sen ”vetäminen” tapahtuu nuppi kruunua pyörittämällä.

Puhelinlangat pylväineen ovat lähes kadonneet suomalaismaisemasta. Yhteys saadaan langattomasti matkapuhelinverkon kautta, kännykkää näppäillen. Ja silti ollaan *langoilla*, *soitellaan* ja *rinkautetaan*.

Villiä ja raakaa...

Joskus yksiselitteisinä käsitetyt yleisanat eivät toimi enää sellaisenaan tai voivat johtaa väärään mielikuvaan.

Luonnonvesissä uimista kuulin kutsuttavan *villiuinniksi*, mikä kielii, että yleissana *uinti* tarkoittaa uimahallissa uimista.

Luonnossa kasvavat mustikat on nimetty *villimustikoiksi* erotuksena tarhakasvatetuista *pensasmustikoista*.

Maito mielletään purkkiin pakattuina ostoksena, ja jos satut saamaan maitoa suoraan maatilalta, se on *raakamaitoa*.

Koristetyyny löytyy sohvasta, siis petivarusteisiin lukeutuvasta

päänalusesta on tullut *nukkumatyyny*. (Tarjonna olisi myös *pielus*!)

Ikiaikainen liikuntamuoto hiihtäminen on täsmentynyt *maastohiihdoksi* tai *murtomaahiihdoksi*.

Sana puhelin tuo heti mieleen matkapuhelimen. Sitä laitetta, jolla oli taanoin oma huonekalukin (puhelinpöytä), on nyt kutsuttava *lankapuhelimeksi*.

Litra on tilavuuden mittayksikkö, kelpo nestemitta, silti herneenpalkoja ja jopa polttopuita myydään litroina. Ruokakauppoihin on ilmestynyt 40 litran klapisäkkejä, joiden sisällön määrä olisi helpompi käsittää kappaleina kuin litroina (40 l ~ 20 kpl). Kappalehinnan laskin lähikaupassani: klapi eurolla! Myös repun koko määritellään litroina, vaikka harvemmin sillä nestettä kannetaan.

Sanoja, joissa sattuu lipsahduksia

· Elämänkerta vai elämäkerta? > Elämäkerta.

· Kansantiede vai kansatiede? > Kansatiede (etnologia).

· Tälläinen vai tällainen? > Tällainen. Se on syntynyt yhdistymällä sanoista *tän* (pronomivartalon *tä*-geneetiivi; vertaa *tämän*) + *lainen* (< lajinen) assimilaation silottaessa muodoksi *tällainen*. Sana ei siis noudata vokaaliharmoniaa.

· Päästö- vai päättötodistus? > Päättötodistus.

Päättötodistus on muuttunut vaihikka päättötodistukseksi, mikä onkin loogista. Koulunsa päättänyt saa päättötodistuksen, kun taas esimerkiksi autoilta vaaditaan nykyään päästö(mittaus)todistus.

· Ostetaanko asunto vai koti?

Asunnonvälittäjän kehoitus *Osta koti!* on suorastaan loukkaava. Asunto hankitaan, ja kodiksi sen loihittiin asukas muuttaessaan sisään kalustettuihin ja tavaroineen.

· Vielä silloin tällöin (jopa tv-uuti-

sisä) sekoittuvat *lähiaikoina* ja *viime aikoina*.

Menneisyyteen viitataan ilmaisulla *viime aikoina*, joka kirjoitetaan kahden sanana. *Lähiajat*, *lähipäivät*, *lähiviikot* ja *lähitulevaisuus* ovat edesäpäin. Mutta *lähihistoria* ja *lähimenneisyys* kuuluvat kuitenkin menneeseen aikaan.

· Mutta *viipeellä* vai *viiveellä*?

Molemmat muodot käyvät. Kielilautakunta on hyväksynyt kahtalaisen taivutuksen jo 1993.

· Onko *vähän* vähän vai paljon?

Tänä kesänä olen saanut vähän matkustella.

Tulipahan vähän seikkailtua!

Vähän paljon on satanut tällä viikolla.

Nimenanto ja viskurilaki

Meillä suomalaisilla on veressämme kalevalainen rytmi (*Vaka vanha Väinämöinen...*) ja sen viskurilaki, jonka mukaisesti pitempi sana hakeutuu (”viskautuu”) säkeen loppuun. Viskurilaki liittyy kielen rytmiiin; sen mukaan on etunimiimme määräytynyt luonteva järjestys *Ritva Helena, Aila Kerttu Kaarina, Pekka Juhani, Kalle Simo Antero*. Nimet muodostavat ikään kuin säkeen, joka noudattaa tavallisimmillaan tavurytmiä 2+3 tai 2+2+3. Kielikorva saattaa särähtää yleistyvää epärytmisyyttä, joka rikkoo viskurilakia: *Sakari Pekka, Elina Kaisa, Eveliina Lumi Helmi*. Tasatavuisia yhdysnimiä ovat 1930-luvun muotinitimet, kahden etunimen liitot, joissa pääpaino on ensimmäisellä nimellä: *Marja-Leena, Anna-Liisa, Veli-Matti, Juha-Pekka*. Yhdysnimiä kirjoitetaan paitsi yhdysviivaa käyttäen myös yhteen: *Marianne, Annastiina, Jonipetteri*.

Toisinaan perheutisista saa lukea lapsen saaneen kasteessa myös sukunimen, vaikka se päätös tehdään perheessä. Sukunimeä ei kasteessa mainita. Kastetilaisuudessa papin tehtävä on kutsua lapsi nimeltä seurakunnan yhteyteen, siis julkistaa vanhempien päättämä etunimi(yhdistelmä).

Paula Kokkonen

mediasta ja elämästä esimerkkejä koonnut pilkunviilaaja

Loivaa alamäkeä -romaanisarjan viimeinen osa

Hannu Niklander
Kodit ja asunnot
Robustos, 2025
294 sivua

Kodit ja asunnot on Hannu Niklanderin isän elämäntarinaa perustuvan romaanisarjan *Loivaa alamäkeä* viimeinen ja viides itsenäinen osa. Sarja kuvaa maailman ja suomalaisen yhteiskunnan muutosta pienen ihmisen elämän kautta. Tapahtumien täyteinen vuosikymmen, 1960-luku, tuo suuria muutoksia koko maailmaan ja Suomeen. Kirjailijan isän, Weijon elämässä muutosten sarja jatkuu tutun kaavan mukaan. Työt vaihtuvat, alkoholien käyttö aiheuttaa ongelmia ja lopulta perhe-elämä kriisiytyy asumuseroksi. Vaikeiden aikojen läpi kuitenkin eletään ja toiveisuus nostaa päätään.

Hyviäkin hetkiä on arjessa ja perheen yhteisillä matkoilla, vaikka kaiken taustalla vaanii epävarmuus ja romahtamisen uhka.

Weijo asettuu vähitellen osaksi su-

kupolvien ketjua, kun Hannu-poika kasvaa koululaisesta nuorukaiseksi ja alkaa vähitellen hahmotella oman elämänsä kulkua.

Hannu Niklander (s. 1951) on Karkkilassa asuva kirjailija, joka on julkaissut useita romaaneja, novelli- ja runokokoelmia sekä matkakirjoja. Hän sai kirjallisuuden valtionpalkinnon 1999.

FM Hannu Niklander toimi pitkään

kirja-alan luottamustehtävissä, muun muassa Suomen Kirjailijaliiton varapuheenjohtajana. Uudenmaan Kirjoittajat ry:n jäsen hän on ollut lähes alusta alkaen.

Hannu Niklander esiintyi Karkkilan kirjastossa 29.9. Saukkolan kirjastossa, Lohjalla, hän kertoo kirjoistaan maanantaina 27.10. klo 18 Uudenmaan Kirjoittajien kirjaillassa.

Heikki Savola

Sylliseksi päätetään viina ja pontikka

1950-luvun alkupuolella Lahden satamassa satuu ja tapahtuu. Proomut, hinaajat ja höyrylaivat kuljettavat Vesijärven yli puuta, paperia ja matkustajia. Liikenne on vilkasta, koska bensiinipulan takia laiva-junakyyti on edullista. Tavara kulkee satamasta kiskoja pitkin Helsinkiin. Missä työskentelee proomu ja laivamiehiä, sinne kerääntyy muutakin väkeä. Pimeää viinaa myydään ja juodaan. Satamassa liikkuu myös kulkumiehiä ja irtonaaisia. Kun sataman vedestä löytyy ruumis, ja jos sillä ei ole puukkoa kyljessään, sylliseksi päätetään viina ja pontikka, joita ei kuitenkaan vedetä tuomiolle.

Timo Sandberg
Surmasatama
Karisto, 2025
385 sivua

Jo tsaarin aikana poliisina toiminut Otso Kekki työskentelee ylietsivänä Lahden poliisissa. Hänen poikansa Urho palaa Lahteen poliisikoulun suorittuaan ylimääräisen nuoremman konstaapelin virkaan. Ismo Torni on palkittu sotasankari ja punaisessa Valpossa toiminut. Nyt hänet palataan uudistettuun valtiolliseen poliisiin.

Tämä Otso Kekki -sarjan kahdeksan romaani pitää sisällään tihentyvää jännitystä sujuvasti kirjoitettuna Sandbergin tyyliin. Kirjailija kuvaa sotien jälkeisen Lahden muuttumista, ihmisiä sen piirissä sekä rikoksia ja niiden ratkaisemista.

Jorma Hyvönen

Murtumia – kuin halkeilevia ajatuksia

Satu Tammela on lohjalainen opettaja, jolta ilmestyi viime vuonna säeromaani *Murtumia*. Säeromaani koostuu proosarunon tapaisista lyhyistä, lyyrisistä kappaleista, jotka muodostavat kuitenkin kokonaisen romaanin monivivahteisine tapahtumineen.

Satu Tammelan *Murtumia* voi verrata Kirsti Kuosen säeromaaneihin *Merikki* ja *Paha puuska*, jotka nekin keskittyvät nuorten ongelmiin.

Murtumia kertoo teini-ikää lähestyvistä ystävyksistä, Fridasta ja Liinasta, joiden kehitys kulkee hiukan eri tahdissa. Siinä missä Liina jo vetää poikia puoleensa, ihmettelee Frida ystävänsä tempuja. Kun mukaan kuvioihin tulee romanipoika

Satu Tammela
Murtumia
Kaarna Kustannus
2024
138 sivua

Nino, on Frida aluksi aivan ymmällään.

Paitsi ystäväysten eriaikainen kasvaminen ja sen ja samaan poikaan ihastumisen aiheuttama tilapäinen välirikko, syntyy murtumia myös Fridan vanhempien liittoon ja yllättäen myös Ninon perheen suhtautumisesta valtaväestöön kuuluvaan Fridaan. Romanikulttuurista ei ole kovinkaan usein tuotu esille kirjoissa – useammin kulttuurieroihin törmää maahanmuuttajaperheiden ja -nuorten kanssa seurustelusta lukiessa. Satu Tammelan *Murtumia* onkin tärkeä tietoisuuden lisääjänä. Kirjassa ei ole ”harvakseltaan putoilevia tyhjiä sanoja, halkeilevia ajatuksia – murtumia”.

Eija Tuomela-Lehti

Elias 2/2025 11

Rauni - länsisuomalainen Kalevala

Helsinkiläinen yhdistyksemme jäsen, kirjailija, muusikko ja kansanrunouden tutkija Juha Jyrkäs (s. 1981) on perehtynyt syvällisesti länsisuomalaiseen kansanperinteeseen, joka on paljon luultua rikkaampaa.

Heppinen runous on kiinnostanut tutkijaa jo pitkään. Jyrkkään omaan tuotantoon kirjailijana mahtuvat 2010-luvulla julkaistut, niin sanotun *Kultala-trilogian* (2015–2016) kalevalamittaiset runokirjat *Ouramoinen*, *Uniaika* ja *Rutaimo*.

Tietä on viitoittanut kielentutkija Marjut Paulaharjun *Länsi-Suomen kansanrunous* (2015).

Kolmen vuoden tutkimis-, keräys- ja toimitustyön tuloksena on valmistunut *Rauni – länsisuomalainen kansaneepos*, joka nostaa monilta unohuneet lännen runot itärunojen rinnalle.

– Suomalaisesta kansanperinteestä puhuttaessa keskeisimpänä nousevat esille Kalevala ja itäsuomalais-karjalainen runous. Vaan moniko on tietoinen siitä, että ensimmäiset nelipolvitrokeiset eli kalevalamittaiset runot kerättiin Länsi-Suomesta? Juha Jyrkäs kysyy.

Klaus Kurki ja Väinämöinen

Juha Jyrkäs kertoo, että *Rauni* on länsisuomalaisten kansanrunojen pohjalta kalevalamittaan kirjoitettu laaja runoelma muinaisista länsisuomalaisista. *Rauni* koostuu laajan esipuheen jälkeen 25 virrestä. Jyrkäs on yhdistänyt kansanrunojen tarinoita yhteen kehyskertomuksella, jossa esitellään Vauhtus-noita ja Rauni-neito, jotka kohtaavat Hämeen härkätiellä. Sen seurauksena lukijalle avautuvat tarinat, joissa esiintyy niin maagisia eläimiä, vaimonsa polttava Klaus Kurki,

Juha Jyrkäs (kerännyt, koonnut ja toimittanut) *Rauni – länsisuomalainen kansaneepos* Kovakantinen korupainos lukunauhalla, Salakirjat, 2025 464 sivua

oudon paimenen tapaava Matalaena, miestappoon sortuva Hyväneuvo kuin itse ukko Väinämöinenkin.

Raunin virret kertovat muun muassa sukulaisten häilyydestä toisiaan kohtaan, ihmismäisistä eläimistä kotona ja luonnossa, sodista lähellä ja kaukana sekä kuninkaallisten sattumuksista. Onpa Raunin virsien joukossa myös Kalevalasta tuttuja aiheita ja henkilöitä, kuten Väinämöinen, Iku-Turilas ja Joukahainen.

Naisellinen vastapaino Kalevalalle

Raunin aikajärjestys on käänteinen, lopusta alkuun. Teoksessa näyttäytyy sama ideakaari kuin klassisissa Tuhanen ja yhden yön tarinoissa. Vauhtuksen hahmo taas on selvä mukaelma saksalaisperäisestä Faustin tarinasta.

Siinä missä Lönnrotin Kalevala on hyvin miehinen teos, Rauni tarjoaa

Juha Jyrkäs kertoo Raunistamme Sammatin kirjastossa 23.2.2026 klo 17.30.

sille naisellista vastapainoa. Erityinen ansio on runoelman lopussa oleva perusteellinen sanasto, josta löytyvät selitykset käytettyihin murrenparoihin ja erisnimiin.

Kertoja ja Rauni ovat kieleltään turunmurteisia, Vauhtus taas pohjalainen. Vaikka Rauni on kirjoitettu länsisuomalaisella kielenparrella, siinä on myös piirteitä vanhasta kirjasuomesta ja Agricolan pipliasuomesta. Kalevalassa kristillistä aineistoa on vain viimeisessä Marjatta-runossa. Raunissa kristinusko on mukana alusta lähtien. Varhainen katolinen aines näyttää olleen tyyppillistä juuri länsisuomalaiselle kansanrunoudelle, kertoo Juha Jyrkäs.

Juha Jyrkäs ja toimitus

Louhen synninpäästö

Emmi Itäranta
Lumenlaulaja
Teos, 2025
410 sivua

Kalevala saa uuden ulottuvuuden Emmi Itärannan *Lumenlaulajassa* erityisesti katalana pidetyn Pohjolan emännän, Louhen osalta. Kirja kuljettaa lukijan taidokkaasti itämerensuomalaisiin mytologioihin. Romaanin kertojana toimii Louhi, mutta hänen luonteensa ja toiminnan kimmokkeet poikkeavat Elias Lönnrotin kokoamasta Kalevalasta. Turmiontuojat ovatkin aivan muut kuin Louhi.

Romaanissa Lauha elää Pohjolassa, jossa hallitsevat vahvat naiset, mutta

sinne hyökkää vieras heimo. Se surmaa suurimman osan Lauhan perheestä. Lauha pakenee äitinsä ja pikkusiskonsa kanssa, mutta hän oppii taikavoimia ottaakseen Pohjolan takaisin.

Jo Emmi Itärannan esikoisromaanin *Teemestarin kirja* lumosi minut inhimillisyydellään ja kielen lyyrisyydellä kuten tämäkin teos. Emmi Itärannan romaanit ovatkin saaneet kansainvälistä huomiota, ja niitä on käännetty useille kielille.

Riika Helle-Kotka

Genjin tarinassa ovat aistit auki

Murasaki Shikibu
Genjin tarina, osat 1 & 2
Suomennos I osa Kai Nieminen & Martti Turunen, II osa Kai Nieminen
Otava, 2025
1838 sivua yhteensä liitteineen

Murasaki Shikibun kirjoittama mammuttimainen saaga *Genjin tarina* on maailman ensimmäinen suurromaani. Se paljastuu naisen kirjoittamaksi. Saaga on kurkistus tuhannen vuoden taakse japanilaiseen hovi-elämään, sen juonitteluihin ja tiukkaan tapakulttuuriin. Shikibu kuvaa miesten ja naisten sielunmaisemaa tarkkanäköisesti. Kertomuksessa ovat lisäksi vahvasti läsnä tuokset, värit ja maut.

Lukuelämys koukuttaa nykyisten saippuasarjojemme lailla (esim. *Salatut elämät* tai *Kauniit ja rohkeat*). Kyse on kuitenkin japanilaisen kirjallisuuden klassikosta. Sitä pidetään maailman vanhimpana psykologisena romaanina. Kyseessä on ajaton fiktiivinen teos, jossa on historiallista realismia.

Genjin tarina on Kai Niemisen ja Martti Turusen useita vuosikymmeniä kestänyt taidokas käännöstyö, joka muodostuu kahdesta tiiliskiven paksuisesta niteestä. Niissä esiintyy noin 400 henkilöä.

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n alkuai-kojen aktiivijäsen Kai Nieminen on runoilija. Poliitiikkaan siirtynyt Martti Turunen tunnetaan myös nimellä Marutei Tsurunen hänen saatuaan Japanin kansalaisuuden. *Genjin tarinan* I osan he suomensivat yhdessä. II osan käännöksestä vastaa Kai Nieminen yksin.

Nyt voin tutustua *Genjin tarinaan* kokonaisuutena aikaisempien erillisten suomennosten sijaan.

Rakkautta ja juonittelua

Ensimmäisessä kirjassa kaunis ja ihailtu keisarin poika Genji elää 900-luvun loppupuolen Kiotossa. Hän on menettänyt varhain lapsuudessa alempisäätymisen äitinsä ja etsii todennäköisesti tiedostamattaan äitinsä kaltaista naista lähes koko elämänsä. Genji on pudotettu tavalliseksi kuolevaiseksi, mutta hän päätyy päämi-

nisteriksi. Nuorena miehenä Genji osoitautuu varsinaiseksi naissankariksi lemmenseikkailuineen.

Genjin tarina tuo mieleeni, että Murasaki Shikibun tarkoituksena onkin kertoa Genjin elämäntarinan varjolla ensisijaisesti naisten kohtaloista. Naisena tunnen ärtymystä saagan naisten alistavasta kohtelusta. MeToo-ilmiö on erityisesti länsimaissa nostanut esiin naisten epätasa-arvoisen aseman ja seksuaalisen häirinnän. Siksi onkin hämmäntävää lukea tuon ajan hoviväen kohtelusta. Toisinaan saagan rivien välistä on tulkittavissa naisten joutuminen jopa raiskatuiksi.

Murasaki Shikibu välittää lukijalle samaistuttavasti tarinan henkilöiden koko tunnekirjon. Genjin lemmenseikkailujen myötä pääsen tirkistelemään muinaisten parempiin piireihin kuuluvien ihmisten suljettua ja tarkoin määriteltyä elämää. Tuon ajan ihmiset kokevat vastoinikäymiä niin yhteiskunnan kuin suvunkin asettamien tiukkojen vaatimusten kautta.

Romaanin edetessä vanhenevan Genjin elämänilo vähenee. Rakkaat ihmiset ja vihamiehet kuolevat. Genji haluaisi munkiksi, mutta hän on liian kiintynyt maailman iloihin. Silti tyhjyyden tunne ja syyllisyys kaihtavat hänen mieltään.

Tarina jatkuu, vaikka Genji kuolee. Lukijana seuraan edelleen hovielämän kiemuroita Genjin pojan kautta. Jälkipolvi toistaa isiensä virheet niin rakastumisen kuin poliittisten juonittelujen kautta. Shintolaisuuden lisäksi erityisesti buddhalainen filosofia kuultaa läpi koko saagan.

Tankarunojen matkassa

Kai Niemisen alkusanat ensimmäisessä niteessä ja toisen niteen essee saagan taustoista auttavat ymmärtämään laajaa kokonaisuutta. Kirjailija ja runoilija Murasaki Shikibu eli Heian-kaudella (794–1185) keisarin hovinaisena. Tuolloin kiinalaiset vaikutukset saavuttivat Japanissa huipunsa. Se oli myös samuraiden nousun aikaa.

Murasaki Shikibu kuvaa oivaltavasti aitiopaikaltaan hovin valtataistelua epäsuorin vihjauksin. Alun perin tarinat syntyivät hovin naisten viihdykkeeksi. Runous oli tuolloin ylhäisön elämässä kiinteä osa sivistystä. Kirjoittamisen lisäksi niitä esitettiin laulaen. Musiikki olikin tärkeässä osassa hovielämää. *Genjin tarinassa* tankarunot limittyvät proosaan ja kuljettavat tarinaa vahvasti eteenpäin. Keisarin ja hänen salarakkaansa, Genjin äidin, viestit kulivat kamaripalvelijan välittäminä:

”Koko pitkän yön / kuuluu kellosirrkohen / loputon laulu. / Vielä sen vaiettua / valuvat kyyneleeni.”

”Sirrkojen villi / laulu täyttää ennestään / märän ruohikon / ja pilvien asukas / vihmoa lisää kastetta.”

Kai Niemisen sivun alalaitaan kirjoittamat selitykset avaavat uuden tason runojen merkityksestä. Edellä kuvatussa kirjeenvaihdossa sirrkojen siritys ilmentää syksyä ja sen mukana tullutta haikeutta. Kyynelten vertauskuvana käytetään runoudessa kastetta. Keisarin hoviväkeä kutsuttiin pilvien yläpuolella eläviksi. Luonnonkuvauksen voikin tulkita rakkaudentunnustukseksi.

Suomentajan haasteet

Käännöstyö ei ole helppoa, kuten suomentajien alkusanoista selviää. Nykypäivän japanilainenkaan ei kykene lukemaan *Genjin tarinaa* alkukielellä, jos hän ei ole opiskellut sitä. Onhan Mikael Agricolan rukouskirjammekin suomeksi vaikeaselkoista nykysuomalaiselle. *Genjin tarina* on aikojen kuluessa versonut hieman poikkeavia tekstejä. Herää epäily, onko Murasaki Shikibu sen ainoa kirjoittaja, sillä hänen tiedetään lainanneen osan aikansa tunnettujen runoilijoiden teksteistä. Eniten siteerauksia löytyy kiinalaisen Bai Juyin runoista. Paljastuu, ettei kirjailijan nimi Murasaki Shikibu olekaan hänen oikea nimensä. Haastetta suomentajille tuo henkilöiden nimien puuttuminen. Nimen sijaan tarinan miehen nimeen asetettiin aseman tai arvonimen kautta ja naiset lähimmän miespuolisen sukulaisen aseman mukaan. Toisinaan nimi tulee henkilölle hänen kirjoittamastaan runosta. Sivujen alareunan selitykset ovat mielestäni tärkeä osa lukukokemusta. Ne selventävät tarinaa, kun henkilön asema muuttuu ja samalla ne valottavat tuon ajan tapakulttuuria. Selitykset eivät mielestäni häiritse lainkaan itse tarinaa.

Kirja raottaa oven

Olen kiitollinen Kai Niemisen ja Martti Turusen käännöstyöstä, joka mahdollistaa tämän lukuelämyksen. Kai Niemisen pitkä elämäntyö runoilijana houkutteli minut japanilaisen kulttuurin äärelle ja mahdollisti tutustumisen nousevan aurin- gon maan runouteen. Samalla se innoittaa kirjoittamaan runoja.

Suosittelen lämpimästi *Genjin tarinoita* aikakoneena toisenlaiseen ulottuvuuteen. Se osoittaa ihmismielen olevan samanlainen poikkeavasta tapakulttuurista huolimatta.

Kenraalin kirjeestä Genjin tarinassa: *”Tie, jonka päässä / minun piti tavata / vanha mestari / johtikin yllättäen / harhailemaan vuorella.”*

Riika Helle-Kotka

Elias 2/2025 13

Yhteentörmäyksiä, joihin olen osallistunut

Kauniainen, Uusimaa, Suomi 1957

Menen äidin kanssa tädin luo Kauni-
aisiin. Melkein perillä linja-auto poik-
keaa pysäkillä, jonka eteen on seisau-
tettu henkilöauto. Kuuluu ryminää.
Kuljettaja astuu pakkaseen, myös
henkilöauton kuljettaja nousee ajo-
neuvostaan, miehet kinastelevat ruot-
siksi. Bussissa joku ihmettelee, että
kuinka se noin varomattomasti ajoi ja
joku toinen, että kuinka se auto noin
tyhmästi pysäköi.

Bussinkyljessä näkyy raapeumia ja
henkilöautossa niitä vasta onkin. Olen
innoissani, nyt on kerrottavaa minua
isommalle serkulle.

Bludenz, Voralberg, Itävalta 1973

Lumisia Alppeja vilistää. Juna pysäh-
tyy nytkähdellen keskelle peltoa. Seis-
tään linjalla pitkään. Ainakin tunti.
Ehdin vasta illaksi Baijerin Burghau-
seniin.

Ajetaan hitaasti Bludenziin, pysäh-
dytään. Käyn katsomassa vihreää
sähköveturia. Onpas se saanut toh-
noonsa: etusäleikkö ja kaksi lyhtyä
hajalla, toinen puskuri puuttuu. Kaksi
pitkämanttelista ÖBB:n virkailijaa tut-
kii vaurioita, toisella muistilehtiö. Va-
lokuvia otetaan. Otan minäkin.

Pääsen Burghauseniin. Saksalais-
lehdet eivät kerro Itävallan tapahtu-
mista paljoa, äskeisestä eivät mitään.
Matka jatkuu Tanskan ja Ruotsin kaut-
ta Suomeen, kertyy muuta ajateltavaa.

Mihin törmäsimme? Tuskin toiseen
junaan, eivät vahingot niin suuria ol-
leet. Ehkä autoon. Irtoaisiko puskuri?
Kuorma-auto voi tulla kyseeseen. Ikä-
miestä elämys askarruttaa. Mistä sai-
si tietoa? Ei löydy Internetin haulla
Zugunfälle in Österreich. Voralbergin
maakuntalehdet ovat maksumuurin
takana. Voisi sinne matkustaa, vähäi-
sen paikkakunnan kirjastoon, jossa
ehrenamtlich, kunniavirkainen, iäkäs

kirjastonhoitaja hakisi kellarista nipun
paikallislehtiä. Ehkä tietämättömyy-
den kanssa osaa elää. Uudella matkal-
la voi sattua vaikka tasoristeysonnet-
tomuus.

Strašimirovo, Oblast Varna, Bulgaria 1980

Liman on lainasana bulgariaan turkis-
ta, turkkiin kreikasta. Murtovesialue,
ei enää joki, ei vielä meri. Kun suisto
on ulospäin pullistunut delta, jossa
joki vyöryy mereen, on liman estuaa-
ri, suppilosuu, monta jokea laskee sa-
maan lahteen. Näitä mietin laivan kan-
nella kirjailija Tarmo Maneliuksen
kanssa Varnan kirjallisuuspäivien ret-
kellä Myysian maisemissa.

Laiva palaa satamaan. Se oli kiinni-
tetty ison proomun viereen, mukaan
noustiin sieltä ja ehkä poistutaankin.
Vauhti on turhan kova ja tuuli painaa
sivulta, laiva osuu proomun kylkeen
tärähtäen. Kiitämme onneamme, kun
huomasimme pitää reelingistä kiinni.
Kaikki eivät huomanneet, belgialainen
kaatui kyljelleen, ja jalkeille kömpii
kyprolainenkin. Kuului lasin helinää,
menikö ikkuna vai viinilaseja vai mo-
lempia?

– Ei yksin vauhti vaan massa, se
vaikuttaa, toteaa norjalainen Martin
Nag.

Oulu, Pohjanmaa, Suomi 1982

Läivistäjä on erikoinen kadunnimi. Sitä
pitkin minua kyydittiin esitelmöimään.
Vanhalla ajoi. Risteyksessä lähes-
tyi vasemmalta henkilöauto. Varoitin
kuljettajaa, automme tömähti sen kyl-
keen. Molemmat nilkuttivat kadunreu-
naan. Toisesta ajoneuvosta nousi kak-
si nuorukaista.

– Saatana, liian vanha mies aja-
maan! huusi kyydissä ollut nuorukai-
nen.

– Olen minä kauemmin ajanut kuin
sinä elänyt.

– Vanha raahka! nuorukainen jat-
koi. Kaveri rauhoitteli ja myönsi vikan-
sa.

– Pitäkää pojat mölyt mahassa!
Pappa ajoi oikein! sanoi kaupastaan
paikalle tullut mies. – Näin kaiken ja
voin todistaa, hän jatkoi ja antoi pu-
helinnumeronsa.

Autostamme oli lamppu rikki ja muu-
ta lommoo, poikien auton oikea etu-
ovi isolla lovella.

Nuorukainen selitti tuntevansa kor-
jaamon.

– Tuommoinen sapettaa, olen kol-
mekymmentä vuotta ajanut ilman ko-
laria, kuljettajani sanoi.

Enemmittä vaikeuksista pääsimme
juhlapaikalle. Onko pitkä moitteeton
ajokokemus riski? Tekeekö kunnolli-
suus naiiviksi, saa unohtamaan mui-
den kunnottomuuden? Olisiko har-
vakseltaan, tuntuman pitämiseksi,
hyvä ajella pikkukolareita?

Lammi, Häme, Suomi 1983

Harvoin käyn talvikalassa, nyt tulen
Vihdin naapurien mökiltä Padasjoen
Virmailansaaresta. Lada tuoksuu
moottorisahaöljyltä, kumiteräsaap-
pailta, Mennen-partavedeltä ja mateil-
ta. Kuljettaja ajaa lujaa. Tie on jääuur-
teilla, yhteen auto urautuu. Kuljettaja
pyrkii ylös urasta. Auto heittelehtii ja
lähtee pyörimään hyrränä pitkin tietä.
Mieleen jää värikäs postilaatikkorivi.
Vastaaan ajaa jono, etummaisena tum-
ma Hanomag-pakettiauto. Se ei väis-
tä. Lada pyörii, käy kopsahdus ja äk-
kiä suistumme lumiselle pellolle.

– Perkele! sanoo kuljettaja.

Kehenkään neljästä miehestä ei sat-
tunut. Lunta ei ole paljoa, ovet saa
tuupattua auki. Omin voimin ei ylös
pääse. Hinausauto on kallis kuin mikä.
Lähden ikätoverin kanssa kysymään
lähitalosta apua.

Traktori luvataan auliisti, sitä ryhdytään lämmittämään kalustohallissa. Käymme auton luona. Siellä poikkiesi poliisi. Eivät auttaneet, mutteivät puhalluttaneetkaan. Millä voi näyttää kuka ajoi? Palaamme tallille. Pakoputkesta kohoaa tuprahduksia, traktori ei kylmässä käynnisty.

Avulias maastoautoilija vintturoi Ladan pelloilta. Se käynnistyy, huurre sulaa ikkunoista. Tutkimme vaurioita: etupuolen rekisterikilpi vinossa. Vanhin huomaa takapuskurissa lommon.

– Taisi pakettiauto osua. Se työnsi meidät pois perässä tuleviin törmäämästä. Kas kun ei pysähtynyt.

– Ehkä oli siinä kunnossa, ettei välittänyt olla virkavallan tavattavissa, veljensä sanoo.

Lowicz, Województwo Łódzkie, Puola 1984

Hitsausliekki sinistää yön, kun Polskie Koleje Panstwowe juna seisoo jo toista tuntia linjalla. Tee eli herbata tekee kaupansa bufettivaunussa. Niin myös olut, piwo.

– Bum, bum! Kaputt! sanoo nuori mies, osoittelee sormella junan etupään suuntaan ja selittää ontuvalla saksalla, että on törmätty autoon, jota raivataan radalta.

Yön mittaan on päästy vauhtiin ja tultu raja-asemalle. Torkkijat heräävät, kun viereisellä raiteella uljas höyryveturi lähtee puuskuttaen liikkeelle. Passintarkastajat tulevat. Eteen vaihdetaan Deutsche Reichsbahnin veturi.

Kuljetaan tunteja myöhässä, Berliinin Ostbahnhofille ei aikataulun mukaan ehditä. Eräät marisevat Interflugin opasneidille. Joskus on helppo asia vaikea selittää. Suomalaisen matkanjohtajan epäkiitollinen tehtävä on saada valittajat ymmärtämään, että Puolassa sattunut tasoristeysonnettomuus tuskin oli itäsaksalaisen opastytön vika.

Suonenjoki, Savo, Suomi 1988

Tunnistan ilmiön. Reippaasti porhaltava juna seisautuu, ei ole aikataulunmukaista pysähdystä, ei näy valoja talvi-iltana. Tätäkö taas? Sentään seu-

raa kuulutus. Olemme törmänneet kuorma-autoon, myöhästymme ainakin tunnin.

Vaimoni jää vauvan kanssa vauvuun, lähdän monien tavoin ratapenkalle katsomaan. Juna on edennyt mitansa verran ylikäytävältä, jonka ohessa on ojaan singonnut kuorma-autonpuolikas. Sieltä kuuluu voivottelua. Matkustajissa on kolme naislääkärää, he selittävät asian konduktöörille ja tarpovat auton luo.

Kantautuu hälytysajoneuvon ääni. Lähdän katsomaan kuinka edessä kävi. Sr 1 -sähköveturin tuulilasi on hajalla, samoin kaksi lyhtyä. Koneapula-lainen pitelee päätään. Pian tulee tännekin ambulanssi ja vie miehen mennessään, kuljettaja juttelee konduktöörin kanssa apuveturista. Se saapuu pohjoisesta. Dv 12 -dieselveturi kytetään runnellun sähköveturin eteen, matkustajia hoputetaan, lähdetään.

Palaan vauvuun. Puoliso istuu vauvan kanssa ja on kiukkuinen syistä, joita en vielä kukaan ymmärrä.

Savon Sanomat kertoo aamulla, että niin kuorma-auton kuin veturinkin väki selvisi lievin vammoin.

Mäntsälä, Uusimaa, Suomi 1990

Minulla oli paitsi ajokortti myös auto, vanha metallinvihreä Saab. Sukuloin Ohkolassa, tuli asiaa Keravanjärven kioskille. Otin lastenistumelle kaksivuotiaan pojan. Rauhalantie oli jässä, auto heilahteli kuin vene virrassa. Alamäessä huomasin toisen auton. Se hidasti, niin minäkin, Saab liukui jarrut pohjassa. Yritin ohjata tien oheen, aurausvallin ylitse ei päässyt, auto meni vain. Törmättiin, pieni japanilais-auto ei ollut mainittava vastus. Sieltä kömpi kaksi vahingoittumatonta miestä. Tämä oli minulle uutta. Minulla oli kotikenttäetu verrattuna kaukaa tullessiin palovarointikauppiaisiin. Asemani vahvistui, kun huomattiin lapsi, perheellisyys lisää statusta. Kumpikin auto oli rikki, muttei ajokelvoton. Löytyi sopuratkaisu.

Pölsamaa, Jögevamaa, Viro 1995

Bussi kiiti halki lumipellon. Vastaan-

tuleva henkilöauto lähti ohittamaan toista, pääsikin, mutta rupesi heittelemään ja tuli kylki edellä bussia kohti. Kuljettajamme hiljensi vauhtia, ei jääkelillä ankarasti jarruttaen, vaan lopettaen kaasutuksen ja ohjaamalla sen verran sivuun kuin pystyi. Pyörivä auto ei osunut bussin keulaan, mutta kopisi pitkien helmapeltejä. Bussi pysähtyi.

– Hästi juhtitud! huusi joku kehuja kuljettajalle. Mentiin ulos. Kolhiutunut Audi seisoi tien ohessa, sieltä nousi siisti nuorimies aivan terveenä. Hän neuvotteli kauan kuljettajan kanssa, vaihtoivat papereita.

– Vabandust aega viimast! mies vielä pahoitteli matkustajille. Jatkoimme Tarttoon.

– Uusi Viro, kohtelias ja riskinhaluinen, sanoin vaimolleni.

El Palomar, Buenos Aires, Argentiina 2024

Saavuimme uuteen maanosaan. Ministro Pistarinin lentokentältä johtaa pääkaupunkiin monikaistainen tie. Istun takapenkillä, ajamme halki helmikuun helteen. Liikenne vilisee kaistoillaan. Automme lähestyy oikealla puolella ajavaa, geometriassa puhutaan leikkaavista suorista. Pian kyljet kolahtavat yhteen.

Viereisestä autosta viittilöidään. Kuljettajani hakeutuu tien oikeaan sivuun hankin. Se ei ole helppoa, takaa tulee kohti kylkeämme iso kuorma-auto torveaan töräyttäen. Se saa kumminkin väistettyä. Asetumme tien oheen. Riitaa ei tule, sitkeä neuvottelu kylläkin.

Perillä Avenida Belgranon varrella kuljettaja tarkastelee auton kolhiintunutta kylkeä. Katselen minäkin. Kaikilla pätevät kansainväliset surullisen uteliaat ilmeet.

Hannu Niklander

Sisuksiin tutustuminen

*voi olla väistämätöntä,
jos ei osaa ohittaa*

törmäämättä

Vilja Kerola

Ruokaillessa syntyy keskusteluja, opetti Tekoäly

Uudenmaan Kirjoittajat ry:n keväällä Järvenpään kirjastossa järjestämän Tekoälykurssin jälkeen olen käyttänyt tekoälyä kirjoittaessani jonkin verran lähes päivittäin. Opin, että tekoäly on vuorovaikutukseen kykenevä sisälöntuottaja. Minulle selvisi myös, että faktat on aina tarkistettava muista lähteistä.

Kun pyydän tekoälyltä tekstini analysointia tai korjausehdotuksia, en anna sille liikaa tietoa, muuten vastaukset rönsyilevät. Ja tietenkin nyt uskon sitä jo kliseeksi muodostunutta neuvoa, että tekoäly on hyvä renki, mutta huono isäntä, etenkin harrastajakirjoittajille.

Vaikka me kurssilaiset, minä muiden mukana, naureskelimme tekoälyn virheille ja puutteille, se hetki ei ole kaukana, että tekoäly pystyy samaan ja enempiinkin kuin ihminen.

Kysyin tekoälyltä, miksi Järvenpään tekoälykurssin jokaisella tauolla meitä osallistujia muistutettiin siitä, että

Kuva Eija Tuomela-Lehti

tilaisuuden loputtua lähdetään yhdessä syömään. Kone antoi kieltämättä pätevän vastauksen: ”Ruokaillessa syntyy keskusteluja, ideoita ja ehkä jopa yhteistyöprojekteja.”

Luotan kuitenkin edelleen siihen, että aforismiaihoiden arvioinnissa Sami Feiring on yhä Sami Feiring ja päihittää tekoälyn sata-nolla.

Kyösti Mäkinen

”Ruokaillessa syntyy keskusteluja, ideoita ja ehkä jopa yhteistyöprojekteja.” Näin vastasi tekoäly kysymykseen ruokailun tarpeellisuudesta. Niinpä kurssilaiset menivät yhdessä syömään järvenpääläiseen Green Sushi -nimiseen japanilaiseen ravintolaan. Kuvassa oikealla kurssin vetäjä FT Tuomas Korppi ja häntä vastapäätä Nette ja Mia Läätö sekä Marja Huovila.

Naisten hommaa

Vuonna 1958, kirkkaana heinäkuun aamuna, joki virtasi rauhallisesti matonpesupaikan laituria vasten. Aurinko paistoi korkealta, niin että sen hehku sai veden pinnan kimaltamaan kuin hopeinen kangas. Ilma oli lämmin, suorastaan kuuma. Rantakoivut humisivat hiljaa, mutta niiden varjo ei yltänyt rantaan asti – ei sinne, missä neljä naista pesi räsymattojaan hihat käärittäytyinä, paljain jaloin märällä laiturilla.

Kaarina, ryhdikäs ja topakka nelikymppinen, harjasi mattoa voimakkaasti, tottunein vedoin. Hänellä oli päässään vaaleansininen huivi, joka ei pysynyt kuivana enää ensimmäisen viidentoista minuutin jälkeen.

Saara, vaaleahiuksinen ja hieman hiljaisempi, istui polvillaan ja jynssäsi sinipunakirjavaa mattoa juuriharjalla. Hänen kasvoillaan oli lempeä ilme, mutta auringonpaiste sai hänet siristämään silmiään, ja hikikarpalot valuiivat pitkin hänen poskiaan kuin pienet purot.

Helmi, joukon iloluontoisin, lauloi matalalla äänellä iskelmää, joka soi samana aamuna keittiön radiossa. Hän roiskutti vettä varpaillaan ja virnisti, kun maton väreistä paljastui pesun myötä uutta loistoa. Hänen naurunsa helähti yli joen, ja jokunen kala saattoi hypähtää äänen säikäyttämänä vedenpintaan kurkistamaan.

Mirja, nuorin heistä, oli vielä vähän tottumaton. Hän kumartui mattonsa ylle niin, että selkä kaartui ja yritti pysyä muiden tahdissa. Kädet jo kipeinä ja polvet märkinä, hän huokaisi syvään, mutta oli samalla ylpeä siitä, että sai olla osa tätä arkista ja tärkeää rituaalia.

Vesi roiskui, harjat suihkivat ja välillä joku heistä kasteli päänsä suoraan joessa päästäkseen edes hetkeksi viilentymään.

– Jos vielä yksi matto, niin saadaan mennä uimaan, Kaarina puuskahatti, mutta hymy viipyi suupielissä. Hän tiesi, ettei mikään muu kesässä ollut

niin puhdistavaa kuin olla räsymattojen äärellä yhdessä.

Hiljaisuuden rikkoi vain satunnainen lintujen liverrys ja mattoihin kohdistuvat voimakkaat harjanvedot. Joki virtasi hiljalleen aivan kuin se olisi kuunnellut tarkasti naisten puheensorinaa ja säilönyt sen omaan, hiljaiseen muistiinsa.

Kaarina pyyhkäisi hikeä otsaltaan ranteen syrjällä ja huokaisi:

– Jopa on jo aikakin pestä nämä kahden vuoden pesemättömät matot. Ihan hävettää, kun ajattelee, paljonko likaa niihin on ehtinyt tarttua.

Saara vilkaisi Kaarinaa ja virnisti leveästi, poskille nousi jo puna sekä helteestä että huvittuneisuudesta.

– No just niin, miulla on neljän vuoden pesemättömät, hän sanoi ja nauri heleästi.

Mirja katsahti Saaran mattoja alkaen tirskaa, sitten kimakka naurui karkasi hänen kurkustaan.

– Oot sie pitänyt noin likaisia mattoja lattialla?

Saara siristi silmiään ilikurisesti ja sanoi vino hymy suupielessä:

– En kyl oo pitänyt, nehän pysyy lattial pitämättäki!

Helmi, joka oli juuri kiskomassa vedestä ylös rakkainta mattoa, kikatti false-tissa niin, että ääni särähti ja sai lähimmän variksen lehahtamaan koivusta lentoon.

– Miul on vaa tää julmetun iso ja painava olkkarin kashmirkuvinainen matto, hän sanoi huokaisten.

Siinä onkin tekemistä, että sen saa puh-taaksi. Kymmenen vuotta se on lojunut lattialla ja mie oon vaan imuroinut sitä ja talvella heittänyt ulos lumihankeen tu-llettumaan.

Kaarina nousi hetkeksi suoraksi, pyö-räytti hartoitaa ja katsoi kolmea naista kulmiensa alta, kuljettaen katsettaan ma-tosta toiseen.

– Ootteko muuten koskaa huomanneet, että miehet pesevät mattoja?

Hetkeksi tuli hiljaisuus, vain joen soli-na ja juuriharjan rahina kuuluivat. Sitten Saara nyrkisti nenäänsä leikillisesti.

– En oo nähnyt viel. Mutta jos näki-sin, luulisin varmaan, että niillä on lyönyt päässä joku vipu väärään asentoon.

Mirja naurahti taas, ääni kirkkaana kuin lintujen viserrys.

– Tai että on luvannut vaimolle jotakin tosi isoa vastapalvelukseksi.

Helmi kohotti kulmiaan ja sanoi ilkiku-risesti:

– Tai sitten ne vaan salaa tykkää siitä, kun pääsee lutraamaan veden kanssa.

Nauru kupli jälleen rannassa ja kantaui pitkin joen vartta ja sekoittui päivän kuumuuteen. Matonpesu ei ollut vain työ – se oli rituaali, johon kätkeytyi ystävyyt-tä, rehellisyyttä ja pieniä elämää kutkut-tavia totuuksia.

Happamasti kuin yhdestä suusta, kaikki neljä huudahtivat:

– Ei ikipäivänä sellaista ole sattunut!

Äänen sävy oli kuin ämpärillinen kyl-mää kaivovettä – terävä ja viiltävä. Het-ken kuluttua alkoi kuhina, sanat putosi-vat toinen toisensa perään, kuin perunat koreihin syksyn kiireessä.

Kaarina rykäisi ja pudisteli päätään, harja kädessään kuin ase.

– Miehet ei alistu mihinkään, mikä hai-see saippualle tai märille jaloille. Maton-pesu muka ”akkojen hommaa”. Mutta kun pitäsi vaikka putsata traktorin alarunko, niin sitten ne kyllä ryömii kurassa vaikka tuntikausia!

Saara nyökkäili kiivaasti ja ääni kiihtyi sanojen mukana:

– Niinpä! Jos niille sanoo, että pyyhi pöytä tai pese ikkuna, niin heti tulee vas-taus: ”Sehän on emännän työtä!”. Kuka sen päätti? Kuka kirjoitti kivitalun? Mir-ja tuhahti ja viskasi harjansa ämpäriin.

– Isä sanoi mulle kerran, että ”ei ukko keittiöön kuulu”. Mieltikkää! Ei kai se kä-vele sinne taikasanalla, vaan että saa ruo-kaa! Joo, sinne ei kuulu, jos ei oo nälkä.

Helmi huitaisi kädellään niin, että vesi-pisarat lensivät.

– Ja aina ne puhuu ”miesten töistä” kuin niissä olis joku kunniamerkki! Piti vaihtaa lamppu – miesten hommaa. Mitä lamppu painaa? Viisi grammaa! Mutta matto, joka painaa märkänä enemmän kuin lapsi – se on meidän naisten vedettävä ja väännettävä.

Kaarina tiivisti kaiken:

– Eivät ne miehet mitään pahaa tahdo, mutta ovat niin tottuneet siihen, ettei niil-tä odoteta muuta, kuin että pysyvät pois tieltä, kun me teemme työt. Ja me höpe-röt olemme antaneet siihen luvan! Maail-ma kulkee siis vanhoilla raiteilla...

Helmi henkäisi syvään ja katsoi matto-aan virstästä.

– No hyvä, että on ees tää matto, jota saa käskeä. Se ei ainakaan väitä vastaan. Jälleen raikui naisten nauru.

Puhtaat, tuoksuvat matot ripustettiin naruille, jotka he olivat virittäneet koivuis-ta koivuihin. Ne riippuivat vierekkäin, värit loistivat kirkkaimpina kuin vuosiin. Ne olivat kuin kesäinen taidenäyttely luon-non keskellä.

Seuraavana päivänä he saapuivat nou-tamaan mattoja. Kaarina ja Mirja käveli-vät rinnakkain keskustellen hyväntuulisi-na säilykeresepteistä.

– Mitä ihmettä pääsi hurja huuto yh-destä suusta! He pysähtyivät kuin sei-nään, sillä joen töyrällä maleksi lehmä-lauma – vähintään toistakymmentä. Yksi niistä nuoli kashmirkuvioista mattoa ja toinen polki raidallista sorkkiensa alla.

– Hus, hus hus! He alkoivat ajaa niitä tiehensä. Lehmät mulkoilivat heitä laiskas-ti, mutta siirtyivät verkkaisesti syrjään. Yksi ammui matalasti ikäänkuin vastalau-seena. Kun viimeinen lehmä loikki tiehen-sä, pääsi naisilta parku. Matot olivat hu-jan hajan pitkin joen reunaa poljettuna mutaan ja Mirjan pienempi keittiömatto

oli pensaikossa risuja ja takiaisia täynnä.

– Katastrofi! Kaarina huusi ja löi käm-menet yhteen. Helmi haukkoi henkeä ja Saaran ilme oli paljonpuhuva: itkeäkö vai nauraa?

Mirja kyyristyi mattonsa ylle ja oli jär-kettyneen näköinen, koko työ on men-nyt hukkaan.

– Kaikki alusta, onhan ne pestävä uu-delleen, Kaarina murahti.

– Nehän ovat... Mirja aloitti, mutta sanat juutuivat kurkkuun.

– Sonnassa, Kaarina sanoi suoraan.

– No ainakin on poutaa luvattu vii-koksi, Helmi totesi.

Jokainen matto oli saanut osansa leh-män läjistä. Ruskeita, tahmeita läikkiä siel-lä täällä. Tuuli kantoi matoista vähemmän lempeän aromin, joka sai Helmin nyrpis-tämään nenäänsä ja vetämään huivin tiu-kemmin kasvojen eteen. Kaarina seisoi paikoillaan ja katsoi maisemaa kuin ken-raali sotatantereella.

– Tässä ei auta muu kuin aloittaa alusta koko homma, mutta ensin kerätään pas-kat pois! Helmi huusi kimakasti.

– Tämä on niin kamalaa, että on mel-kein hupaisaa, Saara nauroi.

Naiset käärivät hihansa vielä kerran ja alkoivat siivota katastrofin jälkiä. Ämpä-rit ja harjat joutuivat taas töihin.

Mutta jos jokin pysyi muuttumatto-mana, niin heidän sitkeytensä – ja se, että vaikka aurinko porotti kuumana ja hiki virtasi, joku aina nauroi.

– Olisivatko miehet aloittaneet tätä ruljanssia uudelleen? Kaarina kyseenalais-ti.

– No ei taatusti, ei ikinä! he huusivat yhteen ääneen nauraan niin, että joentöy-rät ja lähitienoo raikui.

Eija Sandberg

Novelli tekoälyn avustamana

Ensimmäinen tekoälykokeiluni toteu-tui Ukirin järjestämällä kurssilla. Olin ollut jo pitkään utelias, mitä kaikkia mahdollisuuksia se antaa kirjailijalle ja muillekin aloille. Paljon olin kuullut negatiivisia kommentteja tekoälystä, mutta myös sellaisia, jotka helpotti-vat työntekoa.

Saimme kunnon alustuksen ja tie-don mihin tekoälyä voi ja kannattaa käyttää ja päin vastoin.

Opettaja halusi, että kirjoitamme novellin tekoäly apunamme.

Alkuhankaluuksien jälkeen pääsin vauhtiin. Idea aiheesta tuli kuin itses-tään mieleeni. Ryhdyin kirjoittamaan ja annoin käskyjä opettajan ohjeen

mukaan. Tehtävä tuntui helpolta, mutta kun luin valmiin tekstin, niin se sai minut nauramaan. Lehmien sorkat muuttuivat kavioksi jne. Has-suja sanoja tai sanontoja vilisi teks-tissä paljon. Oli siis ymmärrettävä, ettei tekoäly älynnyt kaikkea, mitä kirjoitin. Se oli hauskinda. Muokka-sin tekstin, mutta jätin jotakin teko-älyn kirjoituksia siihen.

Tuntuu siltä, että pääsen helpom-malla, kun itse tuotan tekstin ilman tekoälyä. Se ei ole loogisesti ajatte-leva, se on kuin lelu ainakin tällä ker-taa.

Eija Sandberg

Maria ja tyttö

Tyttö on kadonnut.

Maria hyräili pakonomaisesti: *Jumalan karitsa...* Hän ei kyennyt tuntemaan hartautta, vaan ainoastaan syyllisyyttä ja masennusta.

Maria on tytön ystävä, melkein kuin vanhempi sisar, uskottu, hyvä ja luotettu kuuntelija. He molemmat harrastavat teatteria, käyvät saman näytelmän harjoituksissa. Odotettavissa ensi-ilta juhannusaattona, puskafarssi puhtaimmillaan, aurinkoa, paljon iloisia, nauravia ihmisiä, kylän emäntien leipomia donitseja, enskarin euforiaa.

Tyttö hymyilee ja nauraa paljon. Hänen silmänsä ovat kirkkaat ja poskissa nätit hymykuopat. Ruskea polkkatukka kehystää sievät, nuoret kasvot.

Yhteinen matka harjoituksiin kestää yli tunnin, mennessä tullen. Siksi he ajelevat kevään mittaan paljon kahdestaan autolla. Se on kuin lämmin, intiimi ja intensiivinen terapiahuone, joka suorastaan kutsuu avautumaan.

Maria kirjoitti:

"Tytön iloinen olemus harhautti. Oikeasti hän flirttaili kuoleman kanssa. Piinattu lapsi ei tahtonut mennä ilman hyvitystä ja eli varastettua aikaa täysikasvuisessa ruumiissa. Kuolema on mahtava ja uskollinen ystävä. Kuin suuri musta koira, silmät täynnä alakulua."

"Kun kukaan muu ei sinusta väliä, hän ei jätä. Kärsivällisesti hän kantaa sinut sylissään ja ylistää kalpeiden piirteidesi nuorta suloa. Väsymättömän rakastajan tavoin hän yhtyy sinuun hellästi uneen tuudit-taen."

Tytön vanhemmat olivat kuolleet. Sitä ennen he joivat ja riitelivät, erosivat ja palasivat yhteen, joivat ja riitelivät, erosivat, riitelivät ja joivat. Kun tytön äiti jäi leskeksi, hän joi. Miehiä tuli ja meni, tuli takaisin ja meni, he riitelivät ja joivat. Jotkut äidin poikaystävistä osoittivat humalan hämäri-nä hetkinä intiimiä kiinnostusta myös silloin vielä esiteini-ikäistä tytärtä kohtaan.

Maria kirjoitti:

"Joskus tyttö kertoi, että äidin haudalle oli ilmestynyt musta ruusu. Hän koki sen jotenkin uhkaavaksi. Ehkä asialla oli joku äidin poikaystävistä. Ei hän oikeasti halunnut tietää eikä etenkään nähdä."

"Kun äiti kuoli, hän ei päästänyt irti tyttärestään. Kuulin hänen hengittävän sinussa, puhuvan suullasi, katsovan silmilläsi. Sinun henkesi, sinun ruumiisi, sinun veresi, sinun aistisi olivat hänen. Haudan takaa hänen otteensa takertui sinuun, repi sinua riekaleiksi ja teki sinusta käsinuken, joka esitti yhä uudelleen hänen elämänsä karkeaa pilakuvaelmaa."

Tyttö yritti tappaa itsensä ja sen seurauksena hänet määrättiin tahdonvastaiseen hoitoon sairaalaan.

Diagnoosi: borderline skitsofrenia. Osastollakin hän onnistui vahingoittamaan itseään. Nieli neuloja ja jotain muuta terävää. Keskussairaalan päivystyksessä oltiin hyvin vihaisia, mutta hän omien sanojensa mukaan vain nauroi kaikkivoipaisuuden huumassa ja huusi: "Te ette mahda minulle mitään!"

Tätä kertoessaan hän hymyili aurinkoisesti.

Tyttö toipui kuitenkin siinä määrin, että hänen sallittiin palata teatterin pariin ja harjoituksiin. Aluksi lääkäri ajatteli laittaa osastolta saattajan mukaan, mutta resurssit eivät siihen venyneet. Siksi Maria velvoitettiin – epävirallisesti tosin – tytön valvojaksi ja huolehtimaan, että tyttö palaisi harjoitusten jälkeen osastolle. Kaikki meni hyvin, kunnes eräänä perjantaina tyttö ei halunnutkaan sairaalaan, vaan poikaystävänsä luo. Hän sanoi, että poikaystävä on poliisi ja veisi hänet kyllä sairaalaan myöhemmin.

– Pliis, tyttö vetosi ja katsoi Mariaa suurin, kostein silmin. – Mun on pakko saada... kyllä sä tiität.

Maria heltyi.

Siitä lähtien tyttö on ollut kadoksissa.

Maria kirjoitti:

"Kuuntelin, olin läsnä. Minä luulin voivani auttaa."

Maria ei pitänyt itseään uskonnollisena, mutta arveli hetkittäin, ehkä jopa toivoi, että Jumala voisi olla ole-massa ja jos on, niin toivottavasti Hän on hyvä. Epävarma hyräily nousi Marian rinnasta:

Jumalan karitsa / joka kannat maailman synnin / armahda meitä...

Maria kirjoitti:

"Päivä romahti harteilleni ja valitti."

Lainasin silmiäni sille kyynelten vuoksi."

Kari Kaijanaho

Keskusteluja pyövelin kanssa

"Jaaha, tauti etenee luustossa", toteaa valkotakkinen mies, joka ei esittele itseään vastaanotolleen saapuneelle pariskunnalle, vaan tuijottaa potilaskertomusta tietokonenäytöltään. Hän poimii puoliääneen tekstistä pikaisesti muutamia avainsanoja: kastraatioresistentti, etäpesäkkeitä.

Potilasta arveluttaa tulevien hoitojen haittavaikutukset, kuinka hän ne kestää.

"Olkaapa nyt hiljaa, kun minä luen teidän tietojanne", käskää syöpälää-

käri, jonka valkoinen työtakki repsottaa auki. Pian hän kääntyy katsomaan potilastaan.

"Jos halutaan hoitaa syöpää, lääkkeitä ja hoidoista tulee aina sivuvaikutuksia. Jos syöpää ei hoideta, kuolema tulee ihan varmasti. Tämä on kuolemanvakava sairaus."

Uusi lääkekuuri pelottaa, mutta antaa hiukan toivoa sairastuneelle.

"Jos menet lukemaan Docratesin sivulta jonkun Göranin menestystarinan, kuinka hän parani syövästä, niin

se on vain mainoskikka. Todellisuus on ihan toisenlainen. Vuosittain eturauhassyöpään kuolee 900 miestä."

"Mikä minun tilanteeni on?" potilas tiedustelee.

"Jotkut elävät pitempään kuin toiset. Voi mennä vuosia ennen kuin kuolema tulee, mutta kyllä se sieltä lopulta varmasti tulee", syöpälääkäri vastaa.

– Potilaan vaimo –

Kun vaihdoin osia merikotkan kanssa

Mökkini tontille laskeutui iso lintu. Katselin keittiön ikkunasta, kuinka se tepasteli pihallani kuin näytelläkseen komeaa olemustaan.

Jätin kahvimukini pöydälle, vedin kengät jalkaani ja menin pihalle.

Lintu ei lähtenyt pakoon, vaan tuijotti minua tiukasti keltaisilla silmillään.

Lähestyin lintua ja arvelin sen merikotkaksi. Mitä tämä lintu teki pihallani, oliko se kenties loukkaantunut?

Hämmästyin, kun petolintu alkoi puhua selvällä suomen kielellä. Se kysyi, olisinko kiinnostunut vaihtamaan osia sen kanssa. Ihan olin selälleni lentää, mutta toivuttuani siitä tuumasin, että ehdotus oli todella mielenkiintoinen.

– Miten pitkäksi aikaa olit ajatellut? kysyin.

– Vaikkapa viikoksi.

– Sopii minulle, ei sitä pääse useinkaan lentämään siivillä.

Kotka levitti siipensä, leyhäytti niitä pari kertaa ja alkoi muuttua naiseksi siinä silmiäni edessä. Samalla minä sain kotkan muodon, isot siivet, käyrät kynnet ja komean nokan.

Naiseksi muuttunut kotka suunnisti jo huojahtelevin askelin kohti mökkiäni. Huusin perään, että tarvitset pankkikortin numeron. Etsi se käsilaakustani. Älä silti tyhjennä koko tiliäni.

Kohosin siivilleni ja suuntasin kohti merta. Huomasin heti, että näköni oli täydellinen. Näin selvästi pienetkin maassa liikkuvat otukset. En malttanut jäädä ihmettelemään vaan jatkoin matkaani. Sää oli kirkas ja ilma oli kevyttä hengittää.

Lensin jo meren yläpuolella, upeaa!

Kiinnitin terävän katseeni hopealle välkehtivään kalaan. Syöksyin kohti kynnet harallaan ja sain käyrillä kynsilläni hyvän otteen sätkivästä saaliista.

Tuolla oli sopiva kallioluoto, jolla voisin aterioda rauhassa.

Tuore kala maistui hyvältä. Ahmin sitä aika lailla. Kalalokit kiertelivät ympärilläni ja käyttäsivät ateriointiani. Vatsa pullollaan jatkoin matkaani. Lokit jäivät tappelemaan kalanjämistä.

Pitkän etsimisen jälkeen kuulin jostain tuttua vihellystä ja aloin laskeutua pienelle saarelle.

Emokotka tervehti minua ja kysyi, toinko saalista hänelle ja nälkäisille poikasille.

No, en tullut edes ajatelleeksi, että minulla, uljaalla kotkalla, olisi jotain velvollisuuksiakin.

Pesässä oli pari nälkäistä poikasta, jotka nokat ammolleen kerjäsivät ruokaa.

Emokotka lehahti hitaasti ja keskeytti kauan, kun se ilmestyi jonkin karvaisen otuksen kanssa pesälle.

Tottuneesti se repi saaliista sopivia paloja poikasille. Kun niiden mahat olivat täynnä, ne nukahtivat tyytyväisinä.

Sillä välin vaihdokas tarkasteli ruoka-kaappia, mutta ei oikein löytänyt sopivaa syötävää. Se tyytyi sitten isoon voileipään ja kaatoi kahvia kannusta. Tosin kahvin maku ei sitä miellyttänyt.

Kynnetkin tuntuivat nysiltä ja nenä

oli pieni. Miten ihmeessä tämä naarasihminen pärjää näillä? Kännykstä se etsi paikan, jossa saisi itselleen pitkät rakennekynnet. Samalla voisi laittaa tekoriipset, että tulisi vähän komeammaksi.

Onneksi auto oli pihassa, sillä pääsisi nopeasti kauneutta hoitamaan. Jälkeenpäin vaihdokas päivitteli kaunistamisen kalleutta.

Kotona se huomasi, että pitkät kynnet olivat hankalat television kaukosäätimen näppäinten käyttöön. Entäpä ne ohjelmat sitten? Ruokaohjelmia, luonto-ohjelmia, laulamista ja naurun hohotusta, tai sitten ne itkeä märsysivät tai tanssivat, ja toiset kertoivat, mikä heidän esityksessään oli huonosti.

”Miten tylsää, taidanpa mennä nukkumaan”, se ajatteli.

Se vasta oli outoa: olla selällään koko yö.

Seuraavana aamuna oli naiseksi muuttunut kotka jo täysin kyllästynyt ja lähetti telepaattisesti viestiä, että se ei jaksa enää tällaista elämää. ”Voisimmeko perua sen viikon ja tulisit jo takaisin kotiisi, että minä pääsisin takaisin pesälleni?”

Minulle olisi sopinut huoleton kotkan elämä, mutta ymmärsin minä, että oma elämäni oli liikaa vapaalle linulle. Heitin hyvästit emolinnulle ja poikasille, nousin siivilleni ja lensin kotiin.

Siellä jo hermostunut vaihdokas pihalla huijoi käsillään minua laskeutumaan. Vaihdoin osia. Kotka sai oman olomuotonsa takaisin ja minä omani.

Ensi töikseni poistatin rakennekynnet sekä irrotutin tekoriipset, varsinaiset pullasudit.

Jatkoin omaa ihmiselämäni, mutta kotkasta en sen koommin kuullut mitään.

Seija Eklund

Olen metsän sylissä
oleva orava ja keinun tuulessa.

Olen kesy ja liian lihava
hännän heiluttaja.

Täällä on rauha vaan olla
päivästä toiseen.

Järvi mutristaa naamansa
ja mustat pilvet enteilevät
sadetta.

Kylmä karvastelee iholla,
kun menen saunasta uimaan.

Tämä kesä on vettä väärään
aikaan kaatamalla jokaisena
kesäkuun päivänä.

Olin mökissä yötä ja elokuun
pimeä tihku toi syksyn.

Ylämökin terassilla tuulee
ja räkä valuu nenästäni.

Vanha ja kulunut pöytä
palvelee minua ja Mörrä
vielä tämän kesän.

Tuoli on kelvoton
ja laho. Toinen on
ehjä ja samettiruusut
on pultattu terassin
kaiteeseen, niin
että varmasti
pysyvät.

Maija Ahlqvist

Kirjoituskehote

Tervetuloa Uudenmaan Kirjoittajat ry:n tarjoaman ilmaisen palvelun pariin! Kirjoituskehoteen toivon antavan sinulle pontta kirjoittamiseen. Uusi kirjoituskehote julkaistaan Ukirin nettisivuilla joka kuukauden 15. päivänä. Julkaisemme kirjoituksia *Eliakses*-sa tilanteen ja tilan mukaan.

Jään jännityksellä odottelemaan uusia kirjoituksiasi.

Mikäli haluat jakaa kirjoituksesi kanssani, voit lähettää tekstisi minulle sähköpostiosoitteeseen: ulwelin@gmail.com

Terveisin

Ulla Welin

Uudenmaan Kirjoittajat ry

<http://www.ukir.info>

Kirjoitushaasteita

Kevään kirjoituskehote koski positiivisten asioiden löytämistä ja niistä kirjoittamista. Toinen tehtävä oli kirjoittaa linnuista.

Aiheesta voi kirjoittaa novellin, raapaleen tai myös runon, ärsyyntymis- tai ilahtumisrunon.

Tässä joitakin maistiais minua ilahduttaneista teksteistä.

Kymmenen positiivista tarinaa

Hassua miten vaikea oli saada kokoon kymmenen positiivista tarinaa. Sain yhdeksän ja niistä kolme kirjoitin auki. Tässä ne muutamat:

Joululahjaksi kirkkaankeltainen kreppipaperinukke.

Eka kerta kun maistoin viinirypäleitä. Päätin silloin, että isona en syö muuta kuin rypäleitä.

Voitin litran vaniljajäätelöä lapsena.

Chopinia pianolla ja hopeiset kynttilänjalat pianon päällä. Mies soitti sillä tavoin sydämeeni.

Pääsin Oopperan balettikouluun vastoin kaikkia odotuksia.

Pääsin asumaan takaisin Helsinkiin.

Seija Eklund

Äkkiä ilma täynnä ääntä
kurjet ottavat korkeutta nousuvirtauksessa
lämpö kypsyttää vadelmia
sinun sormesi tyrnin mehusta keltaiset

Anneli Rosell

metsikön yllä
kurkien törähdykset
onnen fanfaari
kaukana hullut päivät
hälisevät ihmiset

*Kirkkaan metsän neito tanssii
aamun kasteessa.
Valokello soi
kaikki mennyt on lähempänä.*

Riika Helle-Kotka

Juha Larikka

Kymmenen myönteistä asiaa itsestäsi

Kirjoituskehote 15.4.2025: "Kirjoita kymmenen myönteistä asiaa itsestäsi, elämästäsi. Kirjoita niistä muutama "auki", eli laajenna ja kuvaile niin tilannetta kuin itseäsi. Etsimme tällä kertaa positiivista kuvausta.

(Jos olisin ehdottanut huonoja hetkiä, sitä missä olemme huonoja, aiheita olisi löytynyt kukkuramitoin sanovat "sykolokit". Me niin herkästi vähättelemme itseämme ja elämäntilannettamme.)

Nyt kuljemme kadun aurinkoista puolta. Kirjoita siis kymmenen hyvää asiaa. Ensin lista, ja sitten tarina.

Näin meitä evästi Ulla Welin, kirjoituskehoteen laatija.

MÄÄ ITTE

Joku väittää, että olen symppis. Tiedä häntä. Toki koen olevani empaattinen, osallistuja. Myötäeläjä. Olen koko peto rakentamaan ihmissuhteita. Yleensä vääriä. Aina on kuitenkin selvitty.

Silmät apposellaan ihmettelyn kaikkia uusia asioita. Kaikkea en enää ymmärrä, mutta ei haittaa. Näillä eväillä mennään. Aina on pärjätty. Olen Wäärin ymmärretty mannen vahingonlaukaus. Haittaaks se?

Ihmissuhteissa olen pärjännyt viiden avioliiton ja saman määrän avioeroja verran. Mutta kas, yrittänyt ei laitea, vaikka kalliiksi tuli.

Olen aina ollut ja tulen aina olemaan optimisti. Kehdosta hautaan.

Narsistiksi voi joku minua luulla, mutta ei pidä paikkaansa. Joskus olen vähän itsekeskeinen, mutta ei sitä hullumpi heti huomaa.

Jotkut väittävät, että olen egoisti. Pois se minusta. Minulla vain on terve itsetunto.

Näillä vuosilla eräs suuri nautintoni on aamuisin vahvan kahvin jälkeen parvekkeella poltettu tappava Nortti. Sanotaan sen olevan kuolemaksi. Toisaalta noutaja tulee kuitenkin ennemmin tai myöhemmin.

Ja sitten paras. Olen koko sielultani ja sydämeltäni kirjoituskiihkoisin. Joka jumalan päivä on saatava punnertua tekstiä. Joskus enemmän, joskus vähemmän joutavaa. Kirjoittaminen on sielun vartija. Elämän eliksiiriä. Sanotaankin sen olevan elämää pidentävä.

Ja mikäpä tässä. Ei mitään kiirettä vielä kalmistoon. Annetaan vaan kynän laulaa. Se on parasta rock n´rollia, jos ei muille niin ainakin itselle.

Ja yksi ja tärkein. Olen paatunut kotiseuturakas. Vaikka 18-vuotiaana lähdin maailman markkinateille, niin hevospitäjä on aina ollut mielessä. Hesassa oli vaikea sopeutua massaani. Vaikka laulussa sanotaan, että Gimis on stadi, niin dallailtuani siellä 30 vuotta elämästäni oli se 30 vuotta liikaa. Siellä ihmisillä oli aina muka-muka kiire, ei minnekään.

Keijo Wääri

Aamiainen taivastellen

Kumpikin on ollut puuron syönnin ajan ääneti. Minä kalisutellen lautasen pohjalta viimeisiä kauramaidossa lilluvia puuronhi-tuja ja mietin, että jotakin pitäisi sanoa. Muutoin vaimo pitää minua tyyppillisenä miehenä. En halua olla tyyppillinen. Minulla on niistä tahmainen kuva.

Kun vaimo sitten laskee lusikkansa tyhjälle lautaselle ja hamu-aa kahvipannua, sanon:

- Kun sanotaan, että joku ruoka on taivaallisen hyvää, niin tarkoittaako se, että sellaista ruokaa tarjoillaan taivaassa?

Hän kallistaa hieman päätään kuin simuloisi kovinkin tärkeää ajattelua filosofisesta ongelmasta. Silmät kuitenkin paljastavat, että mitä ihmettä se taas.

- Sitä se tarkoittaa. Mitä muutakaan se voisi tarkoittaa?

- No, kun mietin sitä sielun suujuttua. Ja ehkä vähän ruuansu-
latusjärjestelmää ja taivaallista viemärintä.

- Viemärintä taivaassa epäilet? Mistä muualta luulet sateen
ropisevan niskaasi.

- Siis tarkoitan ruokatorvea, paksusuolta ja sen sellaista. Sielu-
han sinne taivaaseen vilahtaa. Eikö?

- Sielupa hyvinkin. Eikä sielulla ole mitään ruuansulatusta.
Makuaistin nyt luulisi jääneen.

- Et ehkä ole tarpeeksi tuumannut sielun olemusta. Ihmistä on
punnittu elävänä ja kuolleenä. On läpivalaistu ja aukaistu patolo-
gin vastaanotolla, mutta ei ole vaan sielua löytynyt.

- No, sielu on tietenkin näkymätön.

- Mitenkäs sellainen näkymätön mitään kykenee mäsäyttä-
mään. Joku tässä nyt mättää.

Vaimo katsoo kuin säälisi tavallista enemmän.

- Taivaassa asia on ratkaistu. Usko nyt vain. Näet sitten, että
olin tässäkin asiassa oikeassa.

Hän rummuttaa hetken pöytää kynsillään ja sanoo äänellä,
joka kuuluu suunnistusselostajalle tämän aprikoidessa kuka yön
pimeydestä tulee:

- Oletkos miettinyt sellaista, että kuinka taivaassa tunnistee-
taan kaverit ja sukulaiset?

- En ole ehtinyt. Vastahan vakuutuin siitä näkymättömyydes-
tä, mutta minäpä mietin.

Rummutamme nyt pöytää yhdessä, kunnes teen dramaattisen
trimolon ja keksin:

- Portsari ohjaa oikeaan pöytään.

- Mikä ihmeen portsari, ei taivas mikään ravintola ole.

- No, jos joku ruoka on taivaallisen hyvää, niin yleensä se on
ravintolassa.

- Meinaatko, etten minä muka osaa laittaa taivaallisen hyvää?

Heikot jäät ovat aina pelottaneet minua, joten nyt on paras
vähän äkkiä lähteä vessaan tai keksiä jotakin.

- Tottahan toki kokkaillet taivaallisen hyvää näin maallisesti
katsottuna. Suolaakin laitait kultaseni vähän, jotta pysyisin mah-
dollisimman pitkään maallisten patojesi äärellä.

Vilkuilen alta kulmain ja olen huomaavinani oletetun myrskyn
tyntyneen navakaksi tuuleksi.

- Pietari. Pietari ohjaa tuttujen sielujen pöytään ja esittelee.

- Jahas, ja siinä sitten näkymättömät rupattelevat ja pistelevät
taivaallisen hyviä paistettuja Kallaveen muikkuja.

- Niin sen täytyy mennä. Onko sinulla muuta mielessä näistä
sieluhommista?

Vaimo kallistaa päätään toiseen suuntaan ja virkkoo:

- Mitenkäs, jos nainen on ollut, sanotaan nyt vaikkapa kolme
kertaa naimisissa, niin kenen kanssa se taivaassa rupee?

- Mielenkiintoinen kysymys, mutta ei kai taivaassa enää ole
maallisia rajoitteita. Voihan sitä silleen, sanon ja vilkutan silmää.

- Mitä vihjailet? Ruokottomuuksia mietit?

- Toimiiko sun teorias miestenkin kohdalla?

- Tietysti. Taivaassa on vihdoin toteutunut tasa-arvo miehille.

- No en minä mitään taivaallista kimpapakivaa, vaikka olishan
se toisaalta jännää, ellei kimpassa olis niitä entisiä muijia.

Juha Mattila

Talvimorsiamelle

Tämä lähiökirKKo meidän kirKKomme on

suojassa kallion ja puistikon,

Me istumme penkissä vierekkäin,

sormet sormien lomassa, käsikkäin.

Valo ikkunoista saa hiuksesi hehkumaan,

En tiedä mitään sen kauniimpaa.

Sun silmies loiste, kun hymyilet mulle,

ja mä tiedän, että rakas oon sulle.

Tässä kirKKossa lupaamme rakastaa,

kun urut pauhaavat, ulkona pakastaa.

Talvimorsian, sataa hunnules lunta.

Mun on nipistettävä itseäin, tää ei oo unta.

Mä oon sun, sä oot mun.

Elämä kantaa.

Jumala siunauksensa meille antaa.

Ulla Welin

Oi lokakuu

Oi lokakuu, oi lokakuu,

viileät päivät ja hämärtyvät illat.

Oi lokakuu, jo syttyvät taivaalle tähtien sillat

ja parvekkeilla kynttilät hämyistä valoa luovat,

kertovat: täällä ystävät viiniä juovat.

Oi lokakuu, mi taiteilet meille ruskan loiston,

joka puuhun ja pensaaseen puna-ruskean-keltaisen toiston

ja viileydellä teet syyn hakea lämmintä ylle,

kun lähdemme ulos kävelyille.

Oi lokakuu, sinä ruskainen, viileä syli,

joka tuulen ja myrskyn kera

viet meidät talveen syksyn yli,

oi lokakuu.

Oi lokakuu

Ulla Welin

Kirjastossa

Hiivin kirjaston lasiovista suoraan lastenosastolle. Sieppaan Liisa ihmemaassa -kirjan, koska siinä kerrotaan kaninkoloista.

Kaninkolo voi olla lämmin ja turvallinen tai se voi tarrotua nilkkaan kuin vihainen rakki. Ilkeässä kolossa todellisuus kääntyy nurin, seinistä putoilee hiekkaa silmiin, silti sieltä ei halua lähteä pois.

Jalkani jää kiinni koloon ja haluan kertoa siitä kaikille. Huudan lujasti: ”Tännepäin hyvät ystävät, minäpä kerron teille, miksi kannattaa astua tähän suloisen pehmeään onkaloon.”

Onneksi kirjastonhoitaja nykäisee jalkani irti kuopasta, tarttuu käteeni ja taluttaa nurkassa istuvan Fernando Pessoan luo, joka sanoo, että todellisuuden voi aina valita uudelleen.

Valitsen uuden nimen, puvun, ammatin ja hatun. Hyräillen kävelen ulos aurinkoon.

Pieni roska-auto

Kaupungin jätteenkeräyksestä huolehtivat suuret roska-autot, jotka kiertävät varhain aamulla tyhjentämässä kerrostalojen jäteastioita. Niiden valot välkkyvät pimeässä, moottorit rahisevat ja levypuristimessa murskautuvat roskat ulisevat.

Kaupungin ainoa pieni jäteauto on vain vähän tavallista pakettiautoa suurempi. Sen roskakaukalo on kapea, jätelaatikot tuskin mahtuvat siihen. Raskastekoinen kuljettaja sopii juuri ja juuri auton ohjaamoon.

Isoihin roska-autoihin kukaan ei kiinnitä huomiota. Mutta kun pieni roska-auto ajaa pakoputki päristen ohi, kaikki ajattelevat: ”Ahaa, tuossa menee tuo pikkuinen jäteauto, minneköhän se on matkalla?”

Kukaan ei halua nähdä pientä roska-autoa omalla pihallaan. Se noutaa aina jotakin, josta kukaan ei halua luopua. Unohtuneen lapsen, pudonneen ihmisen tai kaappiin työnnetyn luurangon.

Laila Bröcker

pitkää karvaa

suuren suon yllä

jalkojen painaumia

piilossa marjoja

kummuilla erivärisiä

ja eriaikaisia kukkia

kuin ihmisiä

enimmät kypsiä vasta syksyllä

Pirkko Kärnä

– äänettömät rakkauden sanasi

lentävät sydämeeni

lämpöä turvaa

sylistäsi saan

tähän on hyvä nukahtaa

White Raven

VIHANPITO

Ahtaassa muotissa
istuu viha,
myrkyn vihreä,
irvihammas.

Nurinkurin kääntyy
kaikki kaunis,
mustaksi muuttuen
salamoiden valossa.

Vihan viimassa
katoaa
perillisetkin pesästä,
tuoko aika takaisin,
mihin kääntyy mieli.

Pitkä on aika odotella
päivät juoksee
toiveet taipuu
kaikki alkaa alusta.

Kirsti Mäenpää

– rakkauden sanat
valuvat tyhjyyteen
jos sydän ei ole mukana –

White Raven

vihaiset sanasi polttavat
rakastavat sanasi polttavat
palaisinko
vihasta vai rakkaudesta?

Maaria K.

JÄTTÖ

Olut kuohuu lasista ylitse
tiputtaa pöydälle pisaroita
joissa aurinko siivilöi
odotuksen ja ikävän
– ainoat ystäväni –
kuppilan nurkkapöydässä.

Olen odottanut sinua
jo monta aikaa
ja nähnyt kuinka
kuohut lasissa laantuvat
siirtävät sydämeeni tyhjän kohdan.
Pisarat pöydällä saavat sata sanaa –
Tarjoilija, toisitko toiset!

Sinä hulmahdat Chanel vitosen vaunuilla
ja sateenkaaren shifongin siivin
läpi savun ja sauhun
kumoaat kertakulauksella
molemmat jo puolillaan olevat.

Pöydällä kuplivat elämännälkäisen
hurmioon saaneen sanat.
Chanel haihtuu, tuoli on tyhjä
jäljellä jäähtyneet pisarat.

– Tarjoilija, vielä yksi!

Kirsti Mäenpää

Joukahaisen laulu

Kuun lumo

1.

Voi meitä voitettuja
kummina kuljemme ikämme
toisina kun todella olemme

Ei häviö liene häävi vieras
eikä tappio toivottu toveri
Tuon vielä kestänenkin
mutta muunkin voittajat vievät
totuudenkin toiseksi tekevät
pahemmiksi meidät parjaa
oikeudenkin omakseen omivat

Kansa tarttee tarinansa
sankarinsa se saada vaatii
voittajan kanssa voiton jakoa
ihan kun siitä itsekin ylenis
Laulajat ne lauluja laatii
soittajat sepittää säkeet
Huhutkin heille käypi
Valhekin todeksi taipuu

2.

Väinämöinen ukko utala
vanha mies vapiseva
tulkitsi oman totensa
Sen sitten kylillä kertoi
Kohta siellä kaikki kansa
kertasi totena tarua
lapsetkin lällätti lorua

Eihän ollut sinussa miestä
käydä miekoin mittelöhön
rehdin konstein kilpasille
Otit taiat tueksesi
vippaskonstit voimaksesi
Loitsusit minut lokahan
sotkit suohon suoran miehen

Ja annoinko sinulle Ainon
tarjosinko siskoni sinulle?
Itse tuota itselles halusit
vanha mies impeä inusit
Nyt kun sitten kylillä kuljet
poskipäillä puna paistaa
häpeä kasvoillas häilyy

Kuutamoo, oi täysikuu,

kelmeä, lumoava, valo ikiaikainen

paljastaa salat pimeyden tuikkiessa taivaan tähtien.

Kalvoon lammen kuu hopeinen luo sillan, sen rantaan asti johtaa.

Suojassa rantakaislikon laulaa kuulle Rusalka, laulu toisen laulun kohtaa:

Saa veden kaihosenenadin täysikuu: ...saavu ei koskaan kai tällaista iltaa...

Kuun valokiilaan hahmo suden piiritty, se kuuta ulvoo, kiirii joiku kuunsiltaa,

Kuutamossa lymyää aarnimetsän ylväs eläjä, yötä pälyilevä yksinäinen ulvoja.

Kuu kulkee; kuun kuvajaista, yön valomagiaa myös kuuhullu, toinen valvoja

rauhatonna katselee, tuskamiellä täysikuuta manaa, raukka, untaan anellen,

Rusalkaa, kuulle laulajaa, tavoittelee joukko levottomain vedenhenkien.

Yö lammen juuman voimahenget vaimentaa. Valkolumme lumoutuu.

Kuun valjuun valoon, taikayön jakoon keltaulpu avautuu.

Oi, kuutamoyö, oi, täysikuu taianomainen,

öinen valo ikiaikainen!

Paula Kokkonen

3.

Voitettu voi varmemmin sanoa
tallattu sen tarkemmin tietää:
– Kukaan ei täällä tahratta kulje
sankaritkaan ei varjotta vaella
Ja vaikka mun survoitte suohon,
loppuelämäks laitoitte lokaan
en silti sortumaan suostu
kumarassa kulkemahan

Voittoaan kun voittajat juhlii
herraansa hävinneet huutaa:

– Oi Ukko ylin jumala
sinut kutsun kuulijaksi
todistajaksi totuudelle.
Väärä väännä voitoksemme
Kauhea kauniiksi muuta
Oikea oikeaks oijo.

*Rakkaan käsi harteilla lämmittää
syysillassa.
Kynttilän liekki lämittää, lohduttaa
syysillassa.
Tähtitaivas valaisee, ohjaa
syysillassa.
Koti-ikkunan valo loistaa, kutsuu
syysillassa.*

Elina Salonen

päivät ja muistot hämärtyvät

kuu jo kajastaa

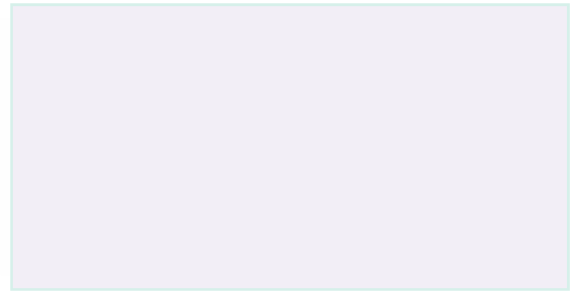
en enää muista mitä unohdin

joku katkaisi aikajanan

Pentti Salmela

Sirpa Suominen

1 [luonnossa on voimaa ja ylistävyyttä, siksi cin cin.]

[suojaudu

oksistoon katoavat silmäsi

metsäpuun suojaan

pakkasen huurruttamia

risukasoja erottuvia kohoumia

luonto kohottaa maljasi

cin cin]

2

[väsynyt tutkimaan, mitä tapahtuu ympäristössä.

jäällä on pimeää. olen luonnon armoilla. "missä asut?"]

jäljet

tästä meni juuri äsken liian myöhään silloin

liian varhain silloin jo

niin toteaisi niin kävisi

miksi en kuuntelisi [päivät kuluivat]

ajan mustalla jäällä pakotiellä

lumilla

